

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti alkoholiturg
2009. aasta I poolaastal

Tallinn
Oktoober 2009

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel

Vastutav täitja: Kiira Martens

Projektigrupi koosseisus: Pille Liivaauk

Eesti Konjunktuuriinstituut

Rävala 6 19080 Tallinn

tel 6681242

E-post: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunktuuriinstituut

Sisukord

Sissejuhatus	5
1. Üldosa	7
2. Kanged alkohoolsed joogid	12
3. Õlu	23
4. Lahjad alkohoolsed joogid	28
5. Rektifitseeritud etanool (piiritus)	35
6. Viinamarjavein ja vermut	37
Kokkuvõte	40

SISSEJUHATUS

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti alkoholisektori arengust 2009. aasta I poolaastal.

Töös analüüsitakse:

- alkoholsete jookide tootmise muutusi;
- alkoholsete jookide väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- alkoholsete jookide jaemüüki siseturul;
- jaehindade muutusi.

Käesolevas ülevaates on kasutatud Eesti Statistikaameti tootmise ning väliskaubanduse andmeid, ettevõtete tootmise ja siseturu müügi andmeid ning Eesti Konjunktuuriinstituudi kaupluste hinnavaatluste tulemusi.

Töö esimene osa annab lühiülevaate kogu Eesti alkoholiturul toimunud, järgnevad osad keskenduvad erinevate alkoholsete jookide turutrendidele põhjalikumalt.

Töö maht on 40 lehekülge.

EESTI ALKOHOLITURG 2009. AASTA I POOLAASTAL

1. ÜLDOSA

Tootmine

SA andmetel olid kõikide alkohoolsete jookide tootmismahud 2009. aasta kuuel kuul väiksemad kui aasta tagasi. Kangete alkohoolsete jookide puhul võib selle põhjuseks pidada nii majanduskriisist ja hinnatõusust tingitud väiksemat nõudlust kui ka eelmise aasta I poolaasta suurt toodangu mahtu, mis oli seotud aktsiisimäära tõusu eelse ettetootmisega. Teiste alkohoolsete jookide puhul oli toodangu languse põhiliseks põhjuseks väiksem nõudlus. Nõudlus on enamike jookide puhul vähenenud nii sise- kui välisturul.

EKI-le edastatud tootjate andmetel toodeti käesoleva aasta I poolaastal viina 6,34 mln liitrit ning seda oli 28% vähem kui 2008. aasta esimesel kuuel kuul, likööride tootmine vähenes aastaga 24%. Kangetest alkohoolsetest jookidest suurenes aastatagusega võrreldes viski tootmiskaht 30% ja rummi tootmine kahekordistus, kuid nende jookide toodang tervikuna oli väike. Kangete alkohoolsete jookide puhul on aastatagusega võrreldes vähenenud nii siseturumüük kui ka ekspordikogus.

Õlle tootmiskaht ulatus jooksva aasta I poolaastal ligi 66 mln liitriini, seda oli 6% vähem kui 2008. aasta samal perioodil. Selle põhjustasid aastatagusest kõrgemad hinnad ja majanduslangusest tingitud elanike vähenenud ostujõud. Kuna õlle ekspordiskaht oli enam-vähem aastatagusel tasemel (+3%), põhjustas toodangu vähenemise väiksem siseturumüük.

Kiires tempos on aastaga kahanenud ka lahjade alkohoolsete jookide tootmiskaht - neid jooke toodeti analüüsitaval perioodil 32% vähem mullusega võrreldes, kusjuures langus toimus nii segatud piiritusjookide kui kääritatud jookide grupis ning nii siseturul kui ka ekspordis. Nende jookide tarbijad on oma ostukäitumist muutnud enam kui õlle ja kange alkoholi joojad ning seda nii buumi (suurendanud tarbimist) kui majanduskriisi (vähendanud tarbimist) ajal.

Tabel 1

Alkohoolsete jookide tootmine Eestis 2007-2009 (mln liitrites)

	2007 I pa	2008* I pa	2009 I pa	Muutus +/-	
				'09 I pa/ '08 I pa, mln l	'09 I pa/ '08 I pa, %
Kanged alkohoolsed joogid	9,41	10,55	8,01	-2,54	-24,1
EKI hinnangul	9,70	10,52	7,74	-2,78	-26,4
Õlu	73,83	69,97	65,81	-4,16	-5,9
Lahjad alkohoolsed joogid**	16,9	13,63	9,32	-4,31	-31,6
Rektifitseeritud etanool	3,17	1,55
Puuvilja- ja marjaveinid	2,71	2,55	1,37	-1,18	-46,3

* SA korrigeeritud andmed

** EKI arvutused (vastavalt SA jaotusele koondab segatud piiritusjooke ja siidrit)

Allikad: SA, EKI

Kõige kiiremini on Eestis aastaga vähenenud aga puuvilja- ja marjaveinide tootmine (-46%), mis on suuremas osas sõltunud siidri toodangu vähenemisest.

Rektifitseeritud etanooli (piirituse) tootmine on Eestis alates 2008. aastast II poolest lõpetatud.

Väliskaubandus

Alkohoolseid jooke eksporditi 2009. aasta I poolaastal 586 mln krooni eest. Sellest märkimisväärse osa moodustas kangete alkoholsete jookide, viinamarjaveini ja segatud piiritusjookide reeksporti käive. Täpselt ei ole võimalik välja tuua millise osa käibest kattis Eesti põhi-eksport ja millise reeksport. Järgnevates peatükkides on tootegrupiti välja toodud Eesti tootjate poolt eksporditud alkoholi kogused, kuid Eesti kaubandusfirmade ekspordimahtude kohta andmed puuduvad. Tavapäraselt moodustas alkohoolsete jookide kogueksporti rahalisest väärtusest suurema osa kangete alkoholsete jookide ekspordikäive, mis 2009. aasta I poolaastal ulatus 314 mln kroonini. Õlle, viinamarjaveinide ja lahjade alkoholsete jookide ekspordikäive oli oluliselt väiksem, vastavalt 105 mln krooni, 103 mln krooni ja 62 mln krooni. Lisaks eelnimetatud toodetele müüdi välisturule 1,2 mln krooni eest vermutit. Seoses tootmise lõpetamisega etüülalkoholi (piiritust) vaadeldaval perioodil ei eksporditud.

Tabel 2

Alkohoolsete jookide rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad I poolaastal 2008-2009

	Hind, kr/l		Käive, mln kr		
	2008 I pa	2009 I pa	2008 I pa	2009 I pa	'09 Ipa/'08 Ipa, +/- %
EKSPORT					
Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%*	274.18	197.18	777,29	313,61	-59,7
Õlu	7.38	8.13	92,88	105,23	13,3
Lahjad alkohoolsed joogid	9.77	12.12	72,23	62,45	-13,5
Etüülalkohol kangusega >80%	13.75	...	11,40
Viinamarjavein	50.46	59.33	80,35	103,09	28,3
Vermut	25.05	24.50	0,51	1,22	2,4 korda
EKSPORT KOKKU	x	x	1034,66	585,60	-43,4
IMPORT					
Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%*	173.13	102.90	993,41	360,28	-63,7
Õlu	10.28	10.50	91,13	84,74	-7,0
Lahjad alkohoolsed joogid	11.72	10.55	157,30	146,10	-7,1
Etüülalkohol kangusega >80%	13.81	12.73	26,57	17,61	-33,7
Viinamarjavein	37.92	38.33	314,03	318,53	1,4
Vermut	39.90	31.98	11,60	7,06	-39,1
IMPORT KOKKU	x	x	1 594,04	934,32	-41,4

* 100%-lises alkoholis

Allikas: SA

Ekspordikogused olid I poolaastal aastatagusest väiksemad kangete ja lahjade alkoholsete jookide puhul ning mullusest suuremad õlle ja viinamarjaveini osas. Kangeid alkoholsetid jooke müüdi Eestist välja I poolaastal kokku ligi 1,6 mln liitrit (100%-lise alkoholina), millest peaaegu pool oli (49%) viin, 28% viski, 15% liköör ja 4% konjak-brändi. 26% eksporditud viina ja 40% eksporditud likööri väljaviidud kogusest oli reeksport, ülejäänud oli Eesti alkoholitootjate eksport. Kuna rummi, viskit ja brändit eksportisid Eesti alkoholitootjad I poolaastal üsna väikestes kogustes, siis suure osa nende jookide ekspordimahust võib lugeda transiidiveoks.

Lisaks kangetele alkoholsetele jookidele reeksportiti suures mahus ka viinamarjaveine, mille kogueksporti maht ulatus 1,74 mln liitrit. Õlut müüdi välisurule ligi 13 mln liitrit ja lahjade alkoholsete jookide eksport ulatus 5,2 mln liitrit. Kiirel tõusutrendil oli vermuti eksport (suurenes 2,5 korda), mis sisuliselt tähendas selle joogi reeksporti.

Põhilisteks alkoholsete jookide välisurudeks olid teised Balti riigid, kuhu müüdi suurem osa õllest ja kääritatud lahjadest alkoholsetest jookidest ning kolmandik kangetest alkoholsetest jookidest. Venemaa, kuhu 2009. aasta kuue kuuga eksporditi 41% välisurule müüdüd kangetest alkoholsetest jookidest ja 28% lahjadest segatud piiritusjookidest on endiselt oluliseks alkoholsete jookide ekspordituruks Eesti jaoks. Just Venemaale oli suunatud suur osa reeksportitud alkoholsete jookide kogusest, nii sinna läks 90% eksporditud viskist, 41% konjaki (brändi) ja 28% vinnamarjaveini ekspordimahust.

Tabel 3

Alkoholsete jookide koguseline eksport ja import I poolaastal 2008-2009 (tuh liitrit)

	2008 I pa	2009 I pa	'09 Ipa/'08 Ipa, +/- %
EKSPORT			
Kanged alkoholseted joogid kangusega <80%*	2 835	1 591	-43,9
sh Eesti tootjate kanged alkoholseted joogid	935	727	-22,2
Õlu	12 582	12 947	2,9
Lahjad alkoholseted joogid	7 391	5 155	-30,3
Etüülalkohol kangusega üle 80%	829
Viinamarjavein	1 592	1 738	9,1
Vermut	20	50	2,5 korda
IMPORT			
Kanged alkoholseted joogid kangusega <80%*	5 738	3 501	-39,0
Õlu	8 865	8 069	-9,0
Lahjad alkoholseted joogid	13 422	13 844	3,1
Etüülalkohol kangusega üle 80%	1 924	1 384	-28,1
Viinamarjavein	8 281	8 309	0,35
Vermut	291	221	-24,1

* 100%-lises alkoholis

Allikas: SA

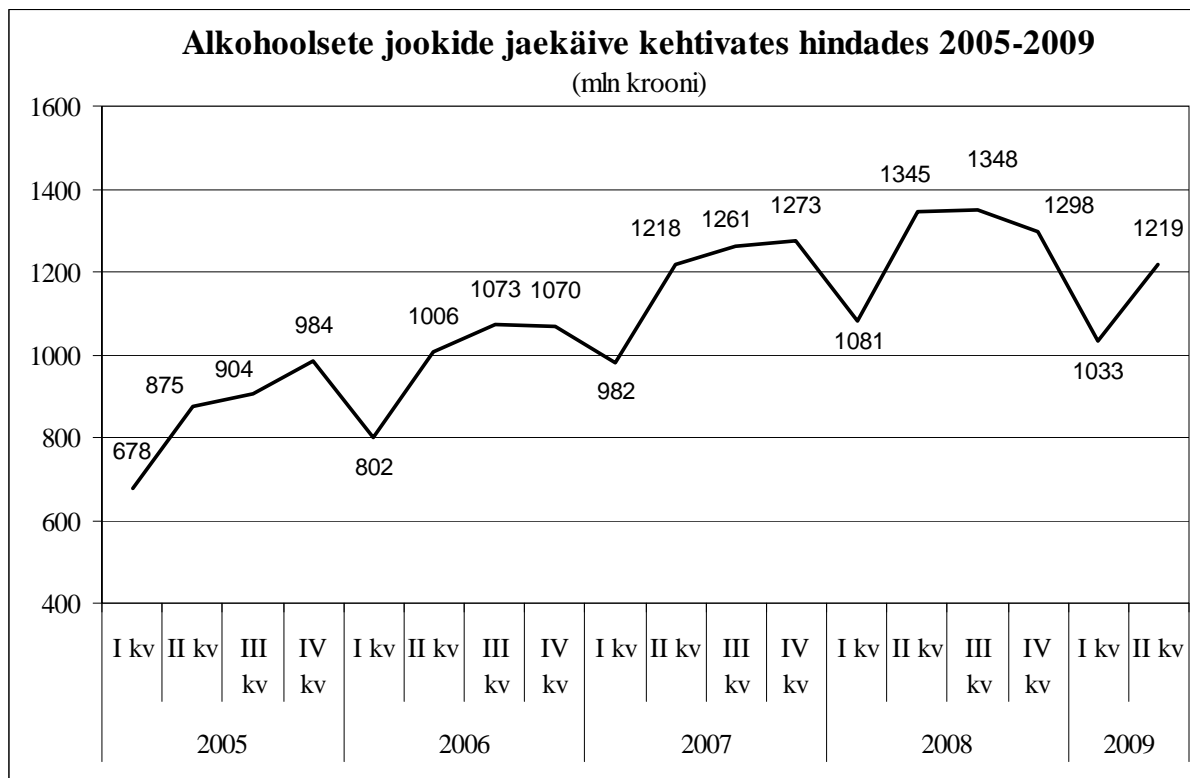
SA andmetel ulatus alkoholsete jookide **impordikäive** 2009. aasta I poolaastal 934 mln kroonini, millest 39% kulutati kangete alkoholsete jookide ja 34% viinamarjaveinide sisseostule. Suurel määral on siin tegemist nende jookide Eestit läbiva transiidiga. Teiste jookide impordikäibed olid väiksemad.

Kangete alkoholsete jookide **koguseline import** oli rohkem kui kolmandiku võrra väiksem mullusega võrreldes ning ulatus 3,5 mln liitrini (100%-lises alkoholis). Õlle sisseveetud kogused olid analüüsitava perioodil 9% väiksemad kui aasta tagasi, õlut imporditi Eestisse 8 mln liitrit. Lisaks eelnimetatud jookidele osteti oluliselt väiksemates kogustes sisse ka piiritust (1,4 mln l) ja vermutit (221 tuh l). Lahjade alkoholsete jookide import oli 3% suurem kui eelmise aasta samal perioodil ning neid jooke toodi Eestisse ligi 14 mln liitrit (tootel märgitud kangusega). Viinamarjaveini impordikogused on jäänud enam-vähem aastatagusele tasemele – seda imporditi 8,3 mln liitrit.

Jaemüük

Alkoholsete jookide **jaekäive** kehtivates hindades oli SA andmetel 2009. aasta II kvartalis 1219 mln krooni, mis on 2008. aasta II kvartaliga võrreldes 9% väiksem (2008.a II kv 1348 mln kr). Traditsiooniliselt on II kvartalis alkoholsete jookide jaekäive suurem kui I kvartalis ning nii oli see ka 2009. aastal, kui II kvartali alkoholsete jookide jaekäive ületas I kvartali

Joonis 1

Allikas: SA

käivet 18%-ga. Samas oli see kasv väiksem kui varasematel aastatel (ca +24-25%). See on alkoholsete jookide hinnatõusu ja majanduskriisi tõttu tekkinud nõudluse vähenemise tulemus. Alkoholsete jookide **tarbijahinnaindeks** tõusis 2009. aasta II kvartalis 9,1% 2008. aasta II kvartaliga võrreldes, kuid oli 0,8% madalam 2009. aasta I kvartaliga võrreldes. Viimane näitab ettevõtete reageerimist nõudluse vähenemisele.

Riigieelarvesse laekus 2009. aasta I poolaastal alkoholiaktsiisi 1,145 mlrd krooni, mis oli 1,3% vähem kui aasta tagasi. Seega kõrgemad alkoholsete jookide hinnad ei suutnud I poolaastal kompenseerida nõudluse (ja legaalse alkoholi müügi) langust ning aktsiisimaksu laekus aastagusest vähem.

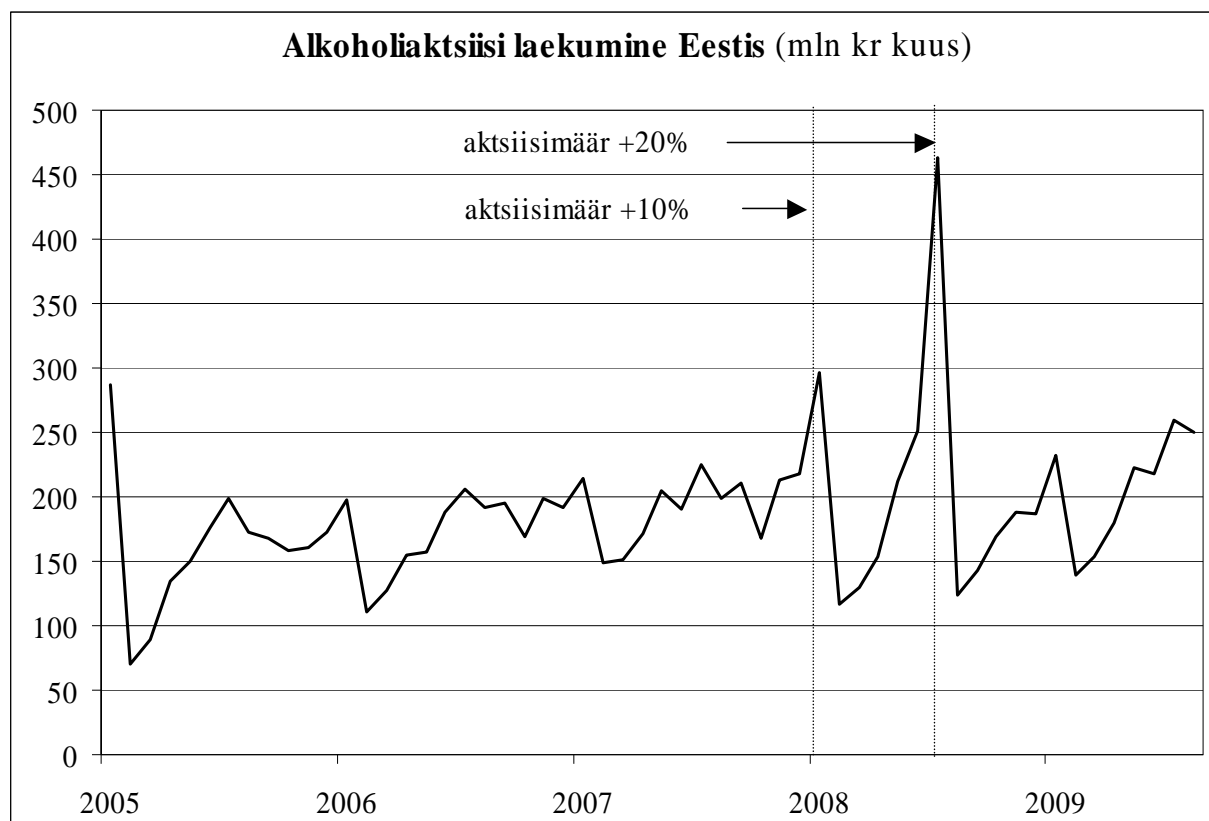
Tabel 4

Alkoholiaktsiisi laekumine riigieelarvesse (mln kr)

	2007 I pa	2008 I pa	2009 I pa	Muutus '09 I pa/'08 I pa, +/- %
alkoholiaktsiis	1 081,1	1 160,1	1 144,8	-1,3

Allikas: SA

Joonis 2

Allikas: SA

2. KANGED ALKOHOLSED JOOGID

Tootmine

SA andmetel toodeti Eestis kangeid alkohoolseid jooke 2009. aasta I poolaastal kokku 8 mln liitrit, mida oli ligi neljandiku võrra vähem kui aasta tagasi (2008.a I pa 10,55 mln l) ja ka vähem kui 2 aastat tagasi. EKI-le esitatud **tootjate andmetel** oli kangete alkohoolsete jookide toodangu maht 7,74 mln liitrit ning see kogus oli 26% väiksem kui eelmise aasta samal perioodil. Vähenes nii viina- kui likööri tootang, muude kangete alkohoolsete jookide tootmismaht suurenes, kuid selle üldmaht on väga väike võrreldes teiste jookidega. Viina- ja likööri tootangu langus on tingitud mullusest hinnatõusust ja majanduskriisist tulenevast nõudluse langusest ja elanike ostujõu vähenemisest. Viina tootmismaht vähenes ka mullusest väiksema ekspordikoguse tõttu. Samuti tuleb arvestada seda, et eelmisel aastal toodeti I poolaastal kangeid alkohoolseid jooke enne aktsiisimäära tõusu ette, mistõttu võrdlusbaas oli tavapärasest kõrgem. Ilma sellise turumoonutusest oleks endiselt käesoleval aastal kangete alkohoolsete jookide tootmismaht varasemast väiksem, kuid langus oleks tagasihoidlikum.

Sarnaselt varasemate perioodidega, müüdi suurem osa Eestis toodetud kangetest alkohoolsetest jookidest siseturul (2009.a I pa 73%; 2008.a I pa 70%). Müügi langus toimus Eesti jaoks tähtsate kangete alkohoolsete jookide müügilanguse tõttu - nt kodumaist viina müüdi EKI andmetel siseturul I poolaasta 26% vähem kui aasta tagasi ja likööri müük vähenes 18%. Rumm oli ainsaks kangeks alkohoolseks joogiks, mille tootmine kasvas, suurenedes aastaga 67%. Võrreldes viina ja likööriga olid aga ülejäänud jookide müügi mahud väiksed. Kuigi siseturul müüdnud kangete alkohoolsete jookide kogused olid EKI andmetel peaaegu neljandiku võrra mullusest väiksemad, siseturu osakaal kodumaiste kangete alkohoolsete jookide tootjate müügis siiski suurenes, sest ekspordikogused vähenesid siseturust kiiremini. Legaalse viina siseturumüüki mõjutas negatiivselt tõenäoliselt ka salaviina müügi mahu kasv Eestis, seda eelkõige Venemaalt legaalselt toodud ja Eestis illegaalselt turustatud viina müügi aktiveerimise tõttu.

Tabel 5

Kangete alkohoolsete jookide tootang Eestis I poolaastal 2007-2009 (mln liitrites)

	2007 I pa	2008 I pa	2009 I pa	Muutus +,-	
				'09 I pa/ '08 I pa, mln l	'09 I pa/ '08 I pa %
Kanged alkohoolsed joogid					
SA	9,41	10,55*	8,01	-2,54	-24,1
EKI	9,70	10,52	7,74	-2,78	-26,4
sh EKI hinnangul viin	8,01	8,82	6,34	-2,48	-28,2
liköör	1,46	1,41	1,07	-0,34	-24,4
muud	0,23	0,29	0,33	0,04	13,8

*SA korrigeeritud andmed

Allikad: SA, EKI

Kangete alkoholsete jookide tootmine vähenes kõikides neid tootvates Eesti ettevõtetes. Turuliidri kohta nii nende jookide tootmismahu kui siseturumüügi osas hoiab endiselt AS Liviko. Teisel positsioonil püsib AS Altia Eesti ja kolmandal AS Liiwi Heliis. Kangeid alkoholseid jooke tootsid lisaks nimetatud ettevõtetele veel AS Remedia ja väga väikestes kogustes ka AS Valtu Vein.

Kangetest alkoholsetest jookidest toodeti 2009. aasta I poolaastal traditsiooniliselt suurimas koguses **viina**. See hõlmas 82% nende jookide tootmismahust (2008.a I pa 84%). Sel perioodil toodeti Eestis hinnanguliselt 6,34 mln liitrit viina (aasta tagasi 8,82 mln l). Langustrendil oli nii maitsestatud kui maitsestatamata viina tootmine, kusjuures maitsestatamata viina toodeti 27% ja maitsestatud viina 52% aastatagusest vähem. Sellega muutusid veidi viinade tootmise proportsioonid - maitsestatamata viinad moodustasid 97% (2008.a I pa 96%) ja maitsestatud viinad 3% (2008.a I pa 4%) kogu Eesti viinatoodangust. Sarnaselt eelmise aastaga müüdi ka käesoleva aasta I poolaastal suurem osa Eestis toodetud viinast (76%) siseturule (2008.a I pa 74%).

Viinatootjate pingerida oli sama mis kangete alkoholsete jookide tootmises – tähtsaimaks viinatootjaks Eestis oli AS Liviko. AS Altia Eesti, AS Liiwi Heliis ning AS Remedia tootmismahud olid märgatavalt väiksemad. Kõikide ettevõtete viinatoodang aastaga kahanes.

Liköörid olid kangete alkoholsete jookide tootmises tähtsuselt teisel kohal, hõlmates sellest käesoleva aasta esimese 6 kuuga 14% (sama oli ka aasta tagasi). Tootjate andmetel vähenes likööride toodangu maht analüüsitaval perioodil ligi neljandiku võrra. Languse põhjuseks oli väiksem nõudlus siseturul. Eesti tootjate poolt eksporditud likööride kogused olid ligi 6% suuremad kui eelmise aasta 6 kuul (tabel 10). Eestis toodetud likööride müük siseturule vähenes aastaga 16,5%, kuid toodetud likööritoodangust müüdi siseturul 51%.

Likööritoodang vähenes aastaga kõikides likööre tootvates Eesti ettevõtetes. Suurimaks likööritootjaks oli endiselt AS Liviko, ettevõttele kuulus valdav osa selle joogi tootmismahust. AS Liiwi Heliis oli toodangu mahult teisel positsioonil ja AS Remedia kolmandal kohal. Väiksemates kogustes tootis likööre ka AS Altia Eesti.

Vaadeldaval perioodil (aastatagusega võrreldes) kahanes nii **konjaki-brändi** kui **džinni** toodangu maht Eestis, vastavalt 7,5% ja 6% ning mõlemad joogid moodustasid 1% kangete alkoholsete jookide kogutoodangust. Seevastu **viskit** toodeti aastaga 30% rohkem ja rummi tootmine sel perioodil kahekordistus, kusjuures mõlemad joogid hõlmasid 1% kangete jookide tootmise struktuuris. **Muude kangete alkoholsete jookide** tootmismahud vähenes 133 tuh liitrit 2008. aasta I poolaastal kuni 123 tuh liitrini vaadeldaval perioodil.

Suurem osa eelnimetatud Eestis toodetud jookidest müüdi jätkuvalt kohalikule turule, kuna sinna müüdi koguni 94% konjaki-brändi ja 92% džinni kogusest. Eesti turule läks ka 66% kohapeal toodetud viskist 80% siin toodetud rummist.

Viskit tootis Eestis vaid AS Liviko. Samuti toodeti selles ettevõttes suurem osa Eestis valmistatud **džinnist** ja **brändist**. Džinni ja brändit toodeti ka AS Remedias, brändit lisaks ka AS

Liiwi Heliisis. **Muid kangeid alkoholseid jooke** toodab enim AS Liiwi Heliis, järgnevad AS Liviko, AS Remedia ja AS Altia Eesti.

Väliskaubandus

Kangete alkoholsete jookide kogueksporti käive oli 2009. aasta I poolaastal 313,6 mln, krooni ning see oli koguni 60% väiksem kui aasta tagasi. Veelgi kiirem langus (-64%) toimus koguimpordi käibe osas, mis ulatus 360,3 mln kroonini. Vaatamata sellele oli nende jookide väliskaubakäibe saldo 46,7 mln krooniga endiselt negatiivne. Väliskaubandus oli aastatagusest passiivsem nii läbi Eesti mullusest väiksemas mahus transiidivedude kui ka Eesti ettevõtete oma toodangu väiksema väljamüügi tõttu. Aastatagusega võrreldes vähenesid nii kangete alkoholsete jookide ekspordi- ja impordikogused kui alanesid ka keskmised ekspordi- ja impordihinnad.

Koguseliselt viidi 2009. aasta kuue kuuga Eestist välja 1,6 mln liitrit kangeid alkoholseid jooke (100%-lise alkoholina). Seda oli ligi 44% vähem kui 2008. aasta samal perioodil. Eestis toodetud kangeid alkoholseid jooke eksporditi 727 tuh liitrit (100%-lise alkoholina), mis oli 22% aastatagusest väiksem kogus (tabel 10). Analüüsitaval perioodil moodustas Eesti tootjate eksport kangete alkoholsete jookide koguekspordist peaaegu poole (46%; 2008.a I pa 33%) ja ülejäänud (54%; 2008.a I pa 67%) oli Eestit läbiv transiitvedu.

SA andmetel veeti 2009. aasta I poolaastal kangetest alkoholsetest jookidest enim välja viina - 775 tuh liitrit (100%-s alkoholisisaldus), mis oli tootegrupi mahulisest ekspordist 49%.

Tabel 6

Kangete alkoholsete jookide rahaline kogueksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad I poolaastal 2008-2009 (100%-lise alkoholina)

	Hind, kr/l		Käive, mln kr		
	2008 I pa	2009 I pa	2008 I pa	2009 I pa	'09 I pa / '08 I pa, +/- %
Ekspord	274.18	197.18	777,3	313,6	-59,7
Import	173.13	102.90	993,4	360,3	-63,7

Allikas: SA

Tabel 7

Kangete alkoholsete jookide toodang, kogueksporti- ja impordi kogused I poolaastal 2008-2009 (tuh liitrit, 100%-lise alkoholina)

	2008 I pa**	2009 I pa	2009 I pa/2008 I pa, %
Toodang*	4 009	3 044	-24,1
Ekspord	2 835	1 591	-43,9
Import	5 738	3 501	-39,0

*hinnanguline absoluutalkoholis; ümberarvutustel keskmiseks kanguseks võetud 38%

** toodangu mahu andmed korrigeeritud

Allikas: SA

Teisel positsioonil oli viski, mida veeti käesoleva aasta kuue kuuga välja 445 tuh liitrit ning see kogus hõlmas 28% kangete alkoholsete jookide kogueksportidist, olles 2,4 korda väiksem kui aasta tagasi. See näitab viski transiitveo märgatavat vähenemist.

Likööri müüdi välisurule I poolaastal 232 tuh liitrit ehk 15% kangete jookide kogueksportidist. Konjakit-brändit eksporditi 71 tuh liitrit, mis kattis 4% kangete jookide väljaveetud kogusest. Vähesel määral müüdi välisurule ka džinni ja rummi, mõlema joogi osakaalud kogueksporti koguses olid võrdselt 2%. Kangete alkoholsete jookide eksporditud kogustes moodustas 41% viski ja viina, 6% likööri ja 4% konjaki-brändi reeksport (transiitvedu).

Tabel 8

Kangete alkoholsete jookide kogueksporti ja –impordi kogused ning struktuur
I poolaastal 2008-2009 (1000 liitrit, 100%-lise alkoholina)

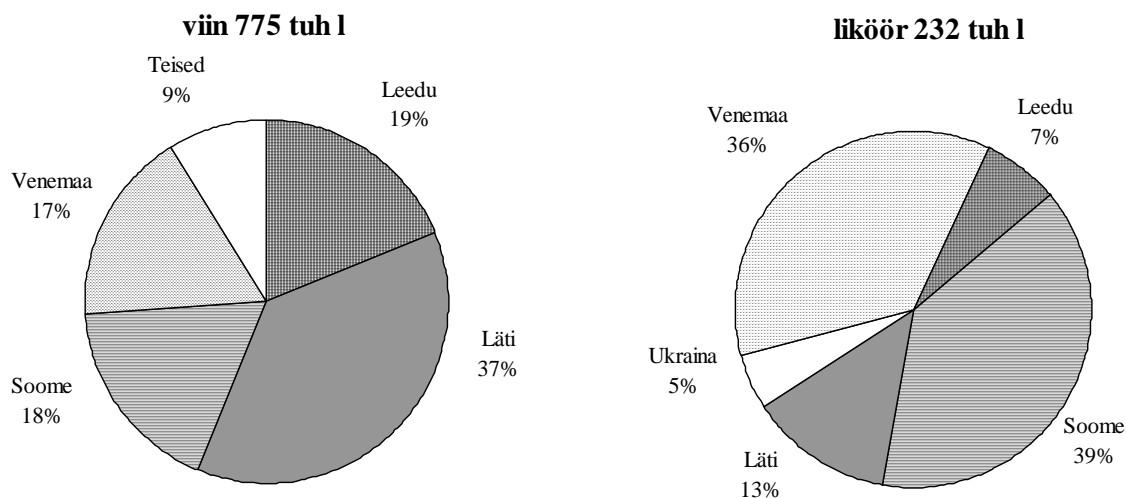
	2008 I pa	2009 I pa	Struktuur '08 I pa,%	Struktuur '09 I pa,%
EKSPORT				
Kokku kanged alk.joogid kangusega alla 80%	2 835	1 591	100	100
sh Konjak-brändi	273,1	71,2	10	4
Viski	1 070,6	445,3	38	28
Rumm	25,9	33,5	1	2
Džinn	86,7	33,6	3	2
Viin	917,6	774,7	32	49
Liköör	461,2	232,2	16	15
IMPORT				
Kokku kanged alk.joogid kangusega alla 80%	5 738	3 501	100	100
sh Konjak-brändi	535,3	221,8	9	6
Viski	1 268,5	492,4	22	14
Rumm	158,3	119,8	3	4
Džinn	193,8	71,6	3	2
Viin	3 268,3	2 423,3	57	69
Liköör	313,9	172,3	6	5

Allikas: SA

SA andmetel veeti kangeid alkoholseid jooke Eestist peamiselt Venemaale, sinna müüdi 42% kogu tootegrupi ekspordist (sh suur osa transiidist).

Viina müügis välisurule püsis esikohal Läti, kuhu läks 37% kogu eksporditud viinast. Leedu tõusis tähtsusele teiseks viina ekspordi sihtriigiks - sinna viidud kogused suurenesid aastatagusega võrreldes ligi 3 korda ning hõlmasid 19% viina müügist välisurule. Soome müüdüd viinakoguste osakaal suurenes 9%-lt 2008. aasta I poolaastal kuni 18%-ni jooksva aasta I poolaastal. Venemaale eksporditud kogused, vähenedes ligi 30%, moodustasid 17% viina müügist välisurule. Ülejäänud riikidesse müüdüd kogused moodustasid summaarselt 9% väljaviidud viinast.

Viina ja likööri koguekspordi struktuur riigiti 2009. a I poolaastal (% ekspordikogusest)

Allikas: SA

Likööri ekspordi sihtriikide seas oli esikohal Soome, kuhu viidud kogused moodustasid likööri ekspordi kogumahust 39%. Venemaale müüdud kogused vähenesid aastaga rohkem kui poole võrra ning hõlmasid 36% (aasta tagasi 41%) likööri koguekspordist. Lätti väljaveetud liköörkogused vähenesid aastaga 62%, mille tõttu vähenes Läti osatähtsus likööri ekspordimahus (2009.a I pa 13%; 2008.a I pa 17%). Ülejäänud riikide osatähtsus oli alla 10%.

Tabel 9

Kangete alkoholsete jookide koguseline eksport riigiti 2008.-2009. aasta I poolaastal

	1000 liitrit (100%-lise alkoholina)		'09 I pa/ '08 I pa, %	Osakaal, %	
	2008 I pa	2009 I pa		2008 I pa	2009 I pa
Venemaa	1 683	668	-60,3	59	42
Läti	608	355	-41,7	21	22
Soome	183	276	50,6	7	17
Leedu	203	178	-12,4	7	11
Ukraina	18	72	4 korda	1	5
Teised	140	42	-69,5	5	3
Kokku	2 835	1 591	-43,9	100	100

Allikas: SA

Analüüsitaval perioodil oli kogu kangete alkoholsete jookide grupi tähtsaimaks välisuruks Eesti jaoks Venemaa. Just sinna oli suunatud suurem osa Eestit läbinud alkoholi transiitvedudest, sest Venemaale veeti 90% eksporditud viskist ja 41% konjakist, kokku Eestist

väljaveetud 42% kangetest alkoholsetest jookidest. Kuid Venemaale kangete alkoholsete jookide ekspordikogus vähenes aastaga 60%. Teisel kohal antud tootegrupi koguekspordis püsis Läti (osakaal 22%), sinna ekspordimaht vähenes aastaga 42%. Poole võrra suurenes aga kangete alkoholsete jookide eksport Soome, mille osakaal tootegrupi kogu ekspordikoguses oli 2009. aasta I poolaastal 17%. Leetu eksport vähenes ning Leedu osakaal tootegrupi kogu ekspordis oli 11%.

Eesti ettevõtetes toodetud kangete alkoholsete jookide ekspordikogused olid 22% väiksemad kui eelneva aasta I poolaastal. Sarnaselt varasemaga eksporditi ka tänava põhiliselt kahte toodet – viina ja likööri. Eestis toodetud viina müüdi välisurule I poolaastal 573 tuh liitrit ning see moodustades 79% kodumaiste kangete alkoholsete jookide ekspordikogusest. Eesti päritoluga viina müük välisurule oli käesoleva aasta esimesel kuuel kuul 27% väiksem kui 2008. aasta kuuel kuul. Eestis toodetud likööri veeti jooksva aasta I poolaastal välja 139 tuh liitrit, mis hõlmas 19% kodumaisete kangete alkoholsete jookide ekspordikogusest. Likööri eksporditi I poolaastal 6% enam kui aasta tagasi. Aastatagusest suurem (14 korda) oli ka kohaliku rummi müük välisurule ning üle kolme korra kasvas Eestis toodetud viski eksport, kuid nende jookide üldine ekspordimaht oli võrreldes viina ja likööriga väike. Väikestes kogustes eksporditi ka Eestis valmistatud džinni ja brändit, kuid nende jookide müük välisurule oli väiksem kui aasta tagasi.

Tabel 10

Eestis toodetud kangete alkoholsete jookide ekspordikogused
I poolaastal 2007-2009 (tuh liitrit, 100%-lise alkoholina)

	2007 I pa	2008 I pa	2009 I pa	'09 I pa/ '08 I pa, %
Kokku kanged alkohoolsed joogid	844,1	935,0	727,0	-22,2
sh viin	704,1	787,0	573,0	-27,2
liköör	129,0	131,7	139,4	5,8
rumm	2,9	0,4	5,6	14 korda
viski	2,6	1,1	3,9	3,5 korda
džinn	5,5	4,6	2,6	-43,5
konjak-brändi	...	10,2	2,5	-75,5

Allikas: Alkoholitootjate Liit, EKI

Kangeid alkoholseid jooke **importiti** Eestisse 2009. aasta kuue kuuga 3,5 mln liitrit (100%-lise alkoholina). **Viin** oli endiselt esikohal nende jookide impordistruktuuris ning hõlmas 69% kogu tootegrupi sisseostetud kogusest. 2009. aasta esimese 6 kuuga importiti viina kokku 2,42 mln liitrit (100%-lise alkoholina ehk arvestuslikult 6,1 mln liitrit 40%-lise alkoholina), mida oli neljandiku võrra vähem kui eelmise aasta samal perioodil. Viina sisseveetud kogustes valdav osa kuulus endiselt USA toodangule, mis põhiliselt oli suurtes vaardes ja väga kange tööstuse tooraineks kasutatav viin. USA-st pärit viina impordikogus ulatus 1,8 mln

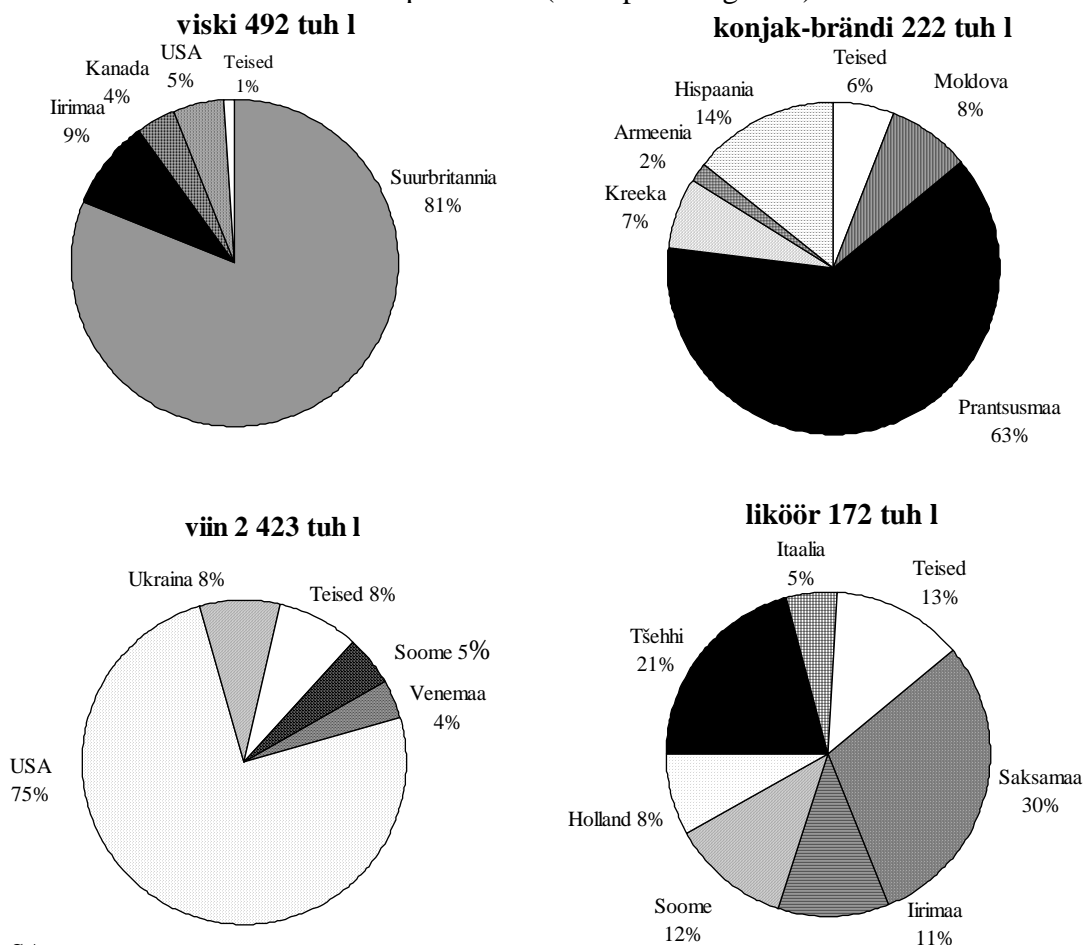
liitrini (100%-lise alkoholina), moodustades 3/4 viina sissetoodud kogusest, kuid seda oli 21% vähem kui eelmise aasta I poolaastal. Teisel positsioonil viina impordis oli Ukrainas toodetud viin, mis hõlmas 8% kogu sisseostetud viinast. Soomes ja Venemaal toodetud viinakogused olid I poolaastal peaaegu võrdsed ning hõlmasid vastavalt 5% ja 4% viina sisseveokogusest. Ülejäänud riikide osakaalud olid alla 3%.

Kangete alkoholsete jookide impordimahus järgnes viinale **viski**, seda veeti 2009. aasta I poolaastal Eestisse 492 tuh liitrit (100%-lise alkoholina; osakaal 14%). Viski impordimaht vähenes aastaga 61%, mille põhjuseks oli selle joogi oluline reekspordi (transiitveo) langus (-59%).

Nagu eelmistel aastatel, osteti ka tänavu valdav osa viskist Suurbritanniast (81%). Tähtsuset teiseks impordiriigiks oli Iirimaa, kelle toodang moodustas 9% käesoleva aasta 6 kuul sisseveetud viskist. USA päritoluga viski kogused kahekordistusid aastaga ning hõlmasid 5% kogu antud toote sisseveost. Kanada toodang moodustas 4% antud joogi koguimpordist ning ülejäänud riikide kogused moodustasid summaarselt vaid 1% antud toote impordikogusest.

Joonis 4

Kangete alkoholsete jookide koguimpordi struktuur riigiti
2009. aasta I poolaastal (% impordikogusest)

Allikas: SA

SA andmetel toodi 2009. aasta esimesel 6 kuul **konjakit-brändit** Eestisse 222 tuh liitrit (100%-lise alkoholina). Seda oli 59% vähem kui aasta tagasi. Konjaki-brändi import moodustas 2009. aasta I poolaastal 6% kangete alkoholsete jookide koguimpordist. Nagu varasematel perioodidel, oli ka käesoleva aasta kuuel kuul suurimaks konjaki-brändi päritoluriigiks Prantsusmaa, kust osteti sisse 63% antud joogi koguimpordist. Osatähtsuselt teisel positsioonil oli hispaania brändi, mis hõlmas 14% konjaki-brändi impordikogusest. Moldova päritoluga brändid moodustasid 8% antud tootegrupi sisseveost, peaaegu sama osakaaluga (7%) oli Kreekas valmistatud toodang. Teiste riikide osakaalud olid alla 5%.

Likööre veeti Eestisse 2009. aasta I poolaastal 172 tuh liitrit (100%-lise alkoholina) ning see moodustas 5% kangete alkoholsete jookide sisseveokogusest. Likööriimport oli 45% aastatagusest väiksem. Endiselt toodi enim likööre Eestisse Saksamaalt, kelle toodang moodustas 30% selle joogi impordimahust. Teisele kohale tõusid tšehhi liköörid, hõlmates 21% (2008.a I pa 1%) likööride koguimpordist. Kuigi Soome päritoluga likööride impordimaht vähenes aastaga 10%, suurenes selle osakaal likööride impordi kogumahu 8%-lt 2008. aasta I poolaastal 12%-ni 2009. aasta I poolaastal. Irimaalt imporditud likööride mahud vähenesid aastaga 82% ja selle tulemusena langes ka nende osakaal 11%-ni likööride impordis (2008.a I pa 33%). Likööre imporditi I poolaastal ka Hollandist (osakaal 8%) ja Itaaliast (osakaal 5%). Lisaks eeltoodud jookidele toodi vaadeldaval perioodil Eestisse sisse ka rummi ja džinni, kuid nende jookide kogused olid jätkuvalt väikesed, hõlmates vastavalt 4% ja 2% kangete alkoholsete jookide sisseveetud kogustest.

Tabel 11

Kangete alkoholsete jookide koguseline import riigiti 2008.-2009. aasta I poolaastal

	1000 liitrit (100%-lise alkoholina)		'09 I pa/ '08 I pa, %	Osakaal, %	
	2008 I pa	2009 I pa		2008 I pa	2009 I pa
USA	2 319	1 847	-20,4	40	53
Suurbritannia	1 089	512	-53,0	19	14
Ukraina	234	199	-14,7	4	6
Soome	102	131	27,6	2	4
Prantsusmaa	421	149	-64,5	7	4
Venemaa	202	107	-47,0	4	3
Holland	52	59	13,7	1	2
Leedu	57	41	-28,3	1	1
Teised	1 262	456	-63,9	22	13
Kokku	5 738	3 501	-39,0	100	100

Allikas: SA

Viina sisseveo tõttu püsis kangete alkoholsete jookide impordis esikohal USA, kust sisseveetud kogused moodustasid 53% kogu tootegrupi sisseveost. Teiste riikide osakaalud olid oluliselt väiksemad - nt Suurbritannia hõlmas 14% ja Ukraina 6% kangete alkoholsete jookide koguimpordist. Ülejäänud riikide osakaalud olid alla 5%.

Hinnad

Kodumaise viina keskmine jaehind oli käesoleva aasta II kvartalis 9,4% kõrgem kui 2008. aasta II kvartalis, kuid 3% madalam käesoleva aasta I kvartaliga võrreldes. Kui ettevõtted (tootjad, kaubandus) oleksid 2008. aasta mais kehtinud keskmisele viina hinnale lisanud täies ulatuses suurenenud aktsiisimäärast ja käibemaksust tekkinud summad, oleks viina aastane hinnatõus küündinud 10,7%-ni. Kuna tegelikult kallines viin aastaga vähem, siis see näitab, et ettevõtted vähendasid omapoolseid marginaale viina jaehinnas. Seega reageeriti vähenenud nõudlusele hinnalangusega. Kõrgema hinnaklassi viinad on aastaga kallinenud keskmisest kiiremini (ligi 14%), madalama hinnaklassi ja keskmise hinnaklassi viinad on aastaga kallinenud vastavalt 8% ja 10%. Nõudluse vähenemise tõttu alandasid ettevõtted (tootjad ja/või kaubandus) II kvartalis viina hindu.

Tabel 12

Eesti kangete alkoholsete jookide keskmised jaehinnad kauplustes
(0,5-liitrise klaaspudeli hind kroonides koos käibemaksuga)

	Mai 2008	Nov. 2008	Veebr. 2009	Mai 2009	Muutus mai 09/ mai 08, %	Aug. 2009
Eestis keskmiselt						
Viinad (maitsestatamata)	74.73	83.18	84.23	81.72	9,4	80.10
Madalam hinnaklass	63.29	72.36	72.84	68.63	8,4	66.37
Keskmine hinnaklass	86.18	93.99	95.61	94.81	10,0	93.83
Kõrgem hinnaklass	168.13	180.24	186.54	191.43	13,9	203.25
Liköörid	84.10	89.74	91.57	89.20	6,1	90.66
Marjaliköörid	57.56	64.09	63.89	63.98	11,2	63.84
Kanged liköörid	109.61	114.56	120.38	114.39	4,4	116.52
Kreemliköörid	85.14	90.58	90.44	89.24	4,8	91.62
Džinnid	81.45	97.25	96.07	96.21	18,1	99.85
Tallinnas keskmiselt						
Viinad (maitsestatamata)	73.14	79.41	82.45	80.82	10,5	79.43
Madalam hinnaklass	60.56	68.75	69.52	68.18	12,6	64.38
Keskmine hinnaklass	85.73	90.06	95.39	93.45	9,0	94.49
Kõrgem hinnaklass	167.67	189.30	189.30	187.67	11,9	206.03
Liköörid	83.42	87.27	91.03	90.32	8,3	90.04
Marjaliköörid	57.09	63.58	63.58	62.85	10,1	64.47
Kanged liköörid	108.97	109.28	119.32	118.28	8,5	113.77
Kreemliköörid	84.20	88.96	90.20	89.81	6,7	91.89
Džinnid	81.86	96.03	96.03	95.53	16,7	99.88

¹ 0,7-liitrine klaaspudel;
Allikas: EKI

Tallinnas oli viinade aastane hinnatõus II kvartalis kiirem kui mujal Eestis (+10,5%), kuid viinad olid pealinnas endiselt odavamad kui Eestis tervikuna. Populaarsemate kodumaiste viinabrändide jaehind on aastaga tõusnud enam-vähem sama palju kui alkoholsete jookide keskmine tarbijahinnaindeks, vastavalt 9,4% ja 9,1%.

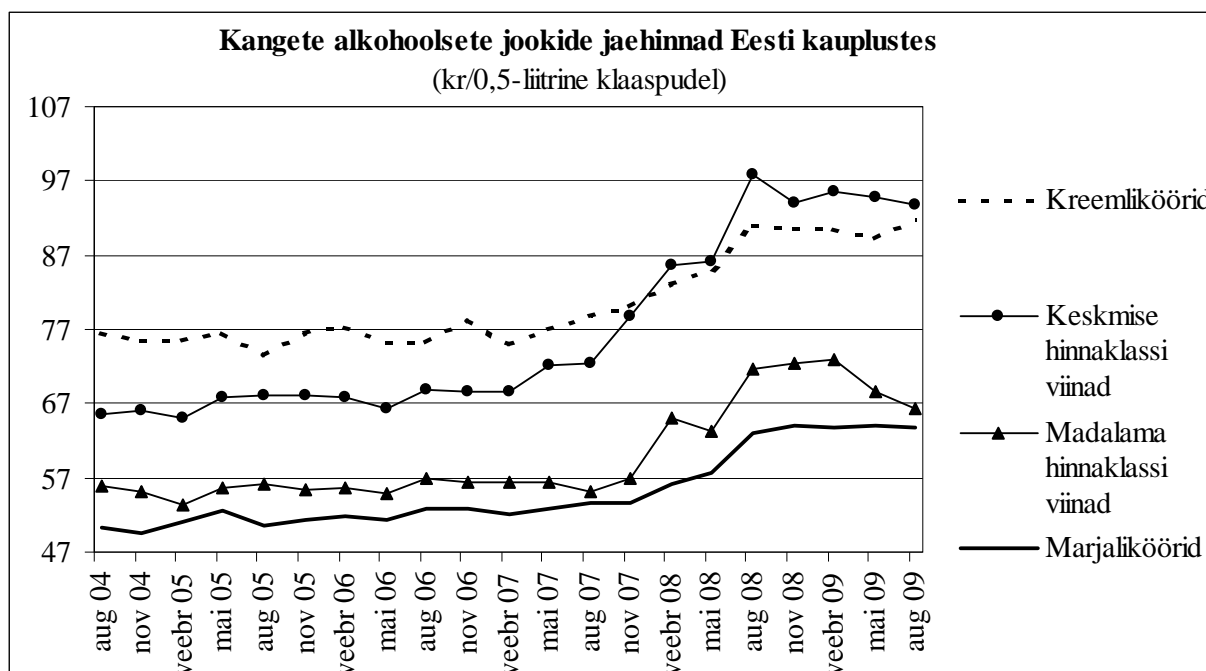
2009. aasta III kvartalis viina jaehinna langus jätkus nii Eestis tervikuna kui Tallinnas ja seda vaatamata vahepeal tõusnud käibemaksumääradele.

2009. aasta II kvartalis olid kodumaised liköörid nii Tallinna kui Eesti kauplustes vastavalt 8,3% ja 6,1% kallimad kui aasta tagasi. Aktsiisimäärade ja sellest suureneva käibemaksusumma tõttu kallinesid liköörid aastaga 5,1%, ülejäänud osa hinnatõusust oli ettevõtete (tootjad ja/või kaubandus) poolne hinnalisa. **Marjaliköörid** on kauplustes aastaga kallinenud enam (+11,2%) kui **kanged** ja **kreemliköörid**, mis olid II kvartalis aastatagusest 4% kallimad. Ka Tallinnas kallinesid marjaliköörid teistest kiiremini (+10%). Kangete likööride jaehind oli pealinnas 8,5% kõrgem kui aasta tagasi ja kreemlikööridel 6,7% kõrgem.

2009. aastal III kvartalis on osade kodumaiste likööride hinnad veidi tõusnud, teistel veidi langenud. Keskmised hinnatasemed püsisid suhteliselt samal tasemel, mis II kvartalis nii Eestis kui Tallinnas.

Eestis toodetud **džinnide** jaehinnad tõusid aastaga kiiremini kui alkoholsete jookide hinnad keskmiselt. Kodumaised džinnid olid 2009. aasta maikuu keskmiselt 18% kallimad kui aasta tagasi, Tallinnas ulatus hinnatõus 17%-ni. 2009. aasta III kvartalis džinnide kallinemine jätkus, kuid kasvutempo aeglustus oluliselt, ulatudes Eestis tervikuna 3,8% ja Tallinnas 4,5%-ni.

Joonis 5

Allikas: EKI

11-s Euroopa Liidu pealinnas 2009. aasta juuni esimesel nädalal läbiviidud rahvusvaheline hinnavaatlus näitas, et osades Euroopa riikides on viimase aasta jooksul kodumaiste viinade hinnad odavnenud, osades kallinenud. Tallinna supermarketites olid populaarsemate kohalike **viinade** jaehinnatase võrreldes teiste riikidega suhteliselt kõrge. Kuna Lätis tõsteti 2009. aasta alguses käibemaks 18%-lt 21%-ni ja tõstetud on ka aktsiise, siis selle tulemusel kodumaise viina hinnavahe Tallinna ja Riia kauplustes vähenenud (2009.a juunis 38%, 2008.a juunis 47%). Kuid endiselt on Lätis kodumaine viin tunduvalt odavam kui Eestis. Viina hind Tallinnas ja Vilniuses oli 2009. aasta juuni alguses enam-vähem võrdne. Helsingi ja Stockholmi monopolides oli viin endiselt tunduvalt kallim kui Tallinnas.

Aasta jooksul on viina hind vaadeldud riikidest tõusnud enim Riias, kus viin kallines aastaga 22%. Kusjuures suurem viina hinnatõus Lätis toimus 2009. aasta alguses koos maksutõusudega, suveks kui majanduskriis süvenes, lasti ka viina hinda Lätis alla.

Vilniuses ja Bratislavas kallinesid viinad aastaga vastavalt 15% ja 13%. Prahast ja Budapestist on viinad aasta jooksul odavnenud 29%, Varssavis 23%. Kolmes viimatinimetatud riigis on suured kroonidesse arvatud hindade langused toimunud eelkõige nende riikide valuutade odavnemisest.

Tabel 13

Viina hinnad Euroopa pealinnade supermarketites 2008.-2009. aastal
(kuu esimese nädala seisud, kroonides)

Pealinn	juuni 2008	detsember 2008	märts 2009	juuni 2009
Kohalik viin 38-40%, 0,7-0,75 l klaaspudel				
Tallinn	108.13	112.73	107.00	112.73
Riia	57.66	62.11	72.58	70.35
Vilnius	99.64	99.63	115.51	114.60
Varssavi	114.05	-	79.14	87.31
Praha	122.50	93.61	102.03	86.59
Bratislava	81.93	92.10	92.95	92.59
Budapest	132.67	123.48	108.61	94.20
Helsingi*	229.85	229.85	248.00	248.00
Berliin	80.42	80.42	79.95	79.33
Amsterdam	234.54	231.41	231.41	-
Stockholm*	315.27	288.39	274.16	289.54
Absolut vodka 40%, maitsestatamata, 0,7 l klaaspudel				
Tallinn	261.95	265.63	282.63	277.97
Riia	360.66	241.71	268.27	263.06
Vilnius	219.74	191.66	249.19	238.62
Praha	213.91	198.74	201.52	209.44
Bratislava	213.58	242.96	241.62	239.30
Helsingi*	280.07	295.72	314.50	328.58
Berliin	200.64	205.86	213.68	222.81
Amsterdam	242.37	242.37	242.37	-
Stockholm*	381.99	352.82	322.62	343.64

* alkoholi kauplustes

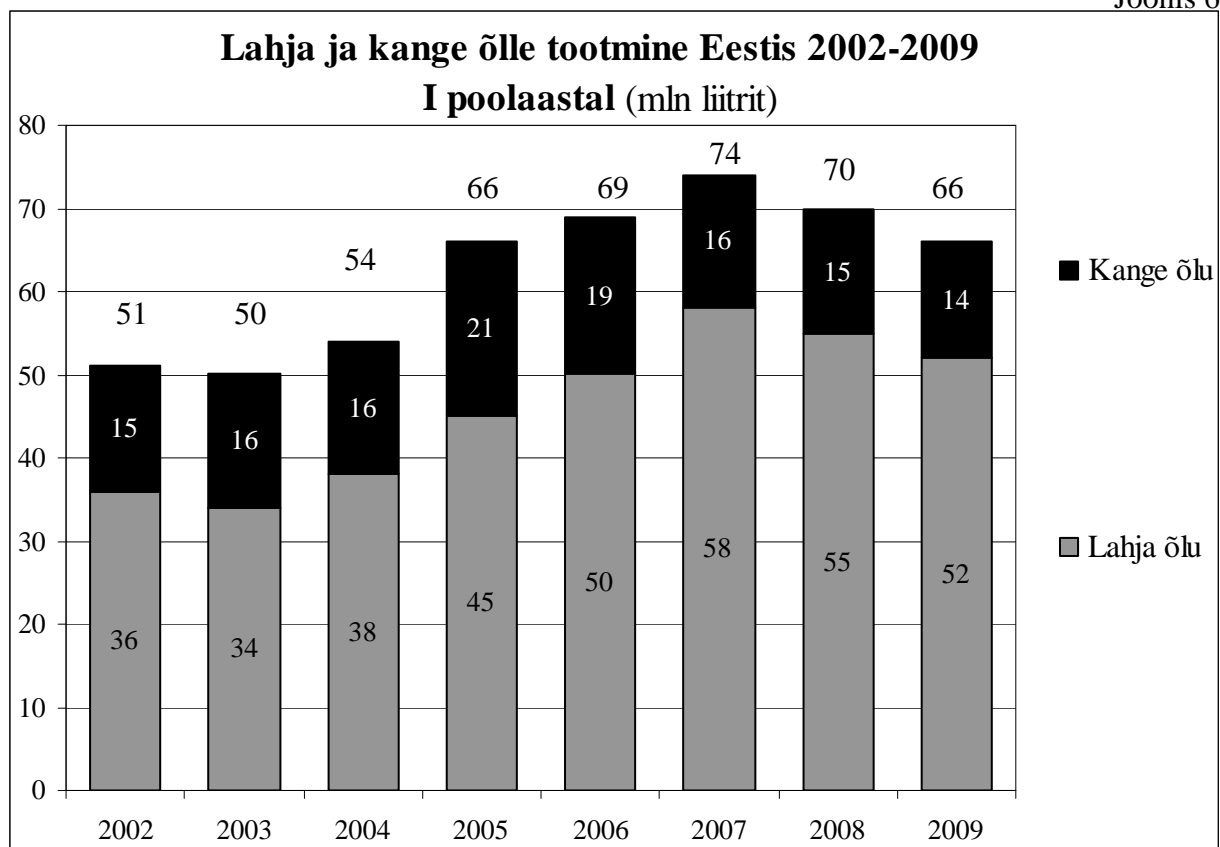
Allikas: EKI

3. ÕLU

Tootmine

SA andmetel toodeti Eestis 2009. aasta I poolaastal õlut ligi 66 mln liitrit, mis oli 6% vähem kui 2008. aasta samal perioodil. Languse põhjuseks oli väiksem nõudlus siseturul ning seda võib seostada tarbijate halvenenud majandusliku olukorraga ning õlle jaehindade tõusuga. Seevastu müük välisurule oli koguseliselt 3% suurem kui aasta tagasi. 2009. aasta I poolaastal oli nii lahja kui kange õlle tootmismahd aastatagusest väiksem. Kiirem langus toimus lahja õlle osas (-10,5%), kange õlle tootmine vähenes ligi 7%. Õlle tootmise struktuur jäi aga praktiliselt samaks mis aasta tagasi – lahja õlu (alk. sisaldus alla 6%) moodustas õlle kogutoodangust mõlemal aastal 79% ning kange õlu (alk. sisaldus üle 6%) vastavalt 21% kogutoodangust. Eestis toodetud õlut müüdi kohalikule turule 2009. aasta kuue kuuga 17% vähem kui aasta tagasi, sealjuures lahja õlle müük oli 26% ja kange õlle müük 7% väiksem kui aasta eest. Endiselt realiseeriti valdav osa kodumaisest õlletoodangust kohalikul turul (2009.a I pa 82%; 2008.a I pa 92%).

Joonis 6

Allikas: EKI (hinnanguline)

Eesti suuremate õlletootjate AS Saku Õlletehase ja AS A. Le Coqi osakaalud kogutoodangus olid ligilähedased ning ettevõtete summeeritud osakaal õlle kogutoodangus ulatus 87%-ni (aasta tagasi 91%). Mõlema ettevõtte toodangu maht oli vaadeldaval perioodil langusrendil, kusjuures AS Saku Õlletehase tootmine kahanes kiiremas tempos.

Väliskaubandus

2009. aasta esimese kuue kuuga eksporditi õlut Eestist 105 mln krooni eest ja imporditi 85 mln krooni eest. Seega oli õlle väliskaubandusbilanss jätkuvalt positiivne. Õlle ekspordikäive oli 13,3% suurem kui 2008. aasta I poolaastal, mille põhjuseks olid nii 10% kõrgemad ekspordihinnad kui ligi 3% suuremad väljamüüdud kogused. Õlut eksporditi Eestist kokku 12,9 mln liitrit, millest 92% oli Eesti tootjate valmistatud õlu ja ülejäänud reeksport. Eestis valmistatud õlle ekspordimaht suurenes aastaga 2,2 korda, reeksport aga vähenes 7 korda.

Tabel 14

Õlle rahaline kogueksport ja -import ning
ekspordi- ja impordihinnad I poolaastal 2007-2009

	Hind, kr/l			Käive, mln kr			
	2007 I pa	2008 I pa	2009 I pa	2007 I pa	2008 I pa	2009 I pa	'09 I pa/ '08 I pa, +/- %
Eksport	6.09	7.38	8.13	76,5	92,9	105,2	13,3
Import	8.98	10.28	10.50	69,8	91,1	84,7	-7,0

Allikas: SA

Tabel 15

Õlletoodang, kogueksporti ja -impordi kogused
I poolaastal 2007-2009 (tuh liitrit)

	2007 I pa	2008 I pa	2009 I pa	'09 I pa / '08 I pa, +/- %
Toodang	73 830	69 970	65 810	-5,9
Eksport	12 555	12 582	12 947	2,9
sh Eesti tootjate ekspord	8 044	5 316	11 911	2,2 korda
Import	7 773	8 865	8 069	-9,0

Allikas: SA

Tabel 16

Õlle kogueksport riigiti 2008-2009 aasta I poolaastal

	1000 liitrit		'09 I pa / '08 I pa, %	Osakaal, %	
	2008 I pa	2009 I pa		2008 I pa	2009 I pa
Läti	5 937	4 775	-19,6	47	37
Leedu	3 992	3 136	-21,4	32	24
Soome	2 406	2 867	19,2	19	22
Rootsi	...	1 988	100,0	0	15
Teised	247	181	-26,6	2	2
Kokku	12 582	12 947	2,9	100	100

Allikas: SA

Eestist eksporditi 2009. aasta I poolaastal õlut põhiliselt nelja riiki: Läti, Leetu, Soome ja Rootsi. Läti ja Leetu väljaveetud õllekogused olid väiksemad kui aasta tagasi, mis põhjustas ka nende riikide osakaalu vähenemise õllemüügis välisurule, vastavalt 37%-ni ja 24%-ni (2008.a I pa vastavalt 47% ja 32%). Soome eksporditud kogused olid 19% suuremad mullu-

sega võrreldes ning hõlmasid 22% kogu õlleekspordist. Õlut eksporditi ka Rootsi, kuhu viidud kogused moodustasid 15% õlle koguekspordist. Teistesse riikidesse müüdnud kogused olid marginaalsed.

Vaatamata õlle impordihinna 2%-lisele tõusule võrreldes aastatagusega, oli õlle impordikäive 2009. aasta I poolaastal 7% väiksem kui eelmise aasta samal perioodil. Impordikäibe languse põhjuseks olid 9% aastatagusest väiksemad impordikogused.

Endiselt toodi importõlut Eestisse enim Soomest, kust sisseveetud kogused moodustasid 28% antud joogi koguimpordist, kuid kogused olid viiendiku võrra väiksemad kui aasta tagasi. Venemaa, osakaaluga 18%, püsis impordis teisel positsioonil ning sealt sisseveetud kogused olid 3% väiksemad mullusega võrreldes. Tähtsuselt kolmandaks õlle impordiriigiks oli Holland, ka sealt sisseostetud kogused olid väiksemad kui aasta tagasi (-4%) ning moodustasid 11% õlle mahulisest impordist. Samal ajal suurenes hoogsalt (üle 2 korra) Saksamaalt pärineva õlle import ning selle osatähtsus õlle koguimpordis tõusis 7%-ni (2008.a I pa 3%). Tšehhist osteti sisse 5% imporditud õllest (sama oli ka aasta tagasi), kuid kogused olid 15% väiksemad kui 2008. aasta esimesel kuuel kuul. Analüüsitaval perioodil suurenes õlle import Ukrainast (+14%), mis moodustas analoogselt eelmise aasta sama perioodiga 4% toote koguimpordist. Teiste riikide õllekogused hõlmasid kokku 27% selle joogi koguimpordist I poolaastal.

Tabel 17

Õlle kogueksport import riigiti 2008-2009. aasta I poolaastal

	1000 liitrit		'09 I pa / '08 I pa, %	Osakaal, %	
	2008 I pa	2009 I pa		2008 I pa	2009 I pa
Soome	2 862	2 288	-20,0	32	28
Venemaa	1 490	1 446	-3,0	17	18
Holland	918	877	-4,4	10	11
Saksamaa	247	561	2,3 korda	3	7
Tšehhi	476	405	-14,9	5	5
Ukraina	309	353	14,2	4	4
Teised	2 563	2 139	-16,6	29	27
Kokku	8 865	8 069	-9,0	100	100

Allikas: SA

Hinnad

2009. aasta II kvartalis olid õlled nii Eestis tervikuna kui Tallinnas kallimad kui aasta tagasi. Pealinnas oli hinnatõus kiirem kui Eestis tervikuna, vastavalt 10% ja 13,5%. Lahjad õlled kallinesid üle Eesti 4% ja Tallinnas 7%. Kangete õlled hinnatõus ulatus vastavalt ligi 16%-ni ja 20%-ni. Suurem osa õlle hinnatõusust oli ettevõtete (tootjad ja/või kauplused) poolne hinnalisa, sest aktsiisimäära tõusust ja sellest suureneva käibemaksusumma tõttu kallines lahja õlu aastatagusega võrreldes 3,3%, kange õlu 5,7%. Kuna odralinnaste hind oli I poolaastal aastatagusest ligikaudu 5% madalam, siis tähendas ettevõtete poolne õlle hinnatõus pigem oma marginaalide suurendamist ning soovi vähenevaid müügimahtusid kõrgema hinnaga

kompenseerida. Turuolukorra halvenemisele reageerisid õlletootjad/kaubandus aeglasemalt kui viinatootjad. II kvartalis langesid õlle jaehinnad Eestis tervikuna ligi 2%, kuid Tallinnas suve alguses õlle jaehinda ei muudetud. 2009. aasta III kvartalis oli õlle jaehind taas mõnevõrra kõrgem kui II kvartalis - Eestis tervikuna +2,4% ja Tallinnas +1,7%. Osaliselt oli see tingitud alates 1.juulist kehtima hakanud kõrgemast käibemaksumäärast.

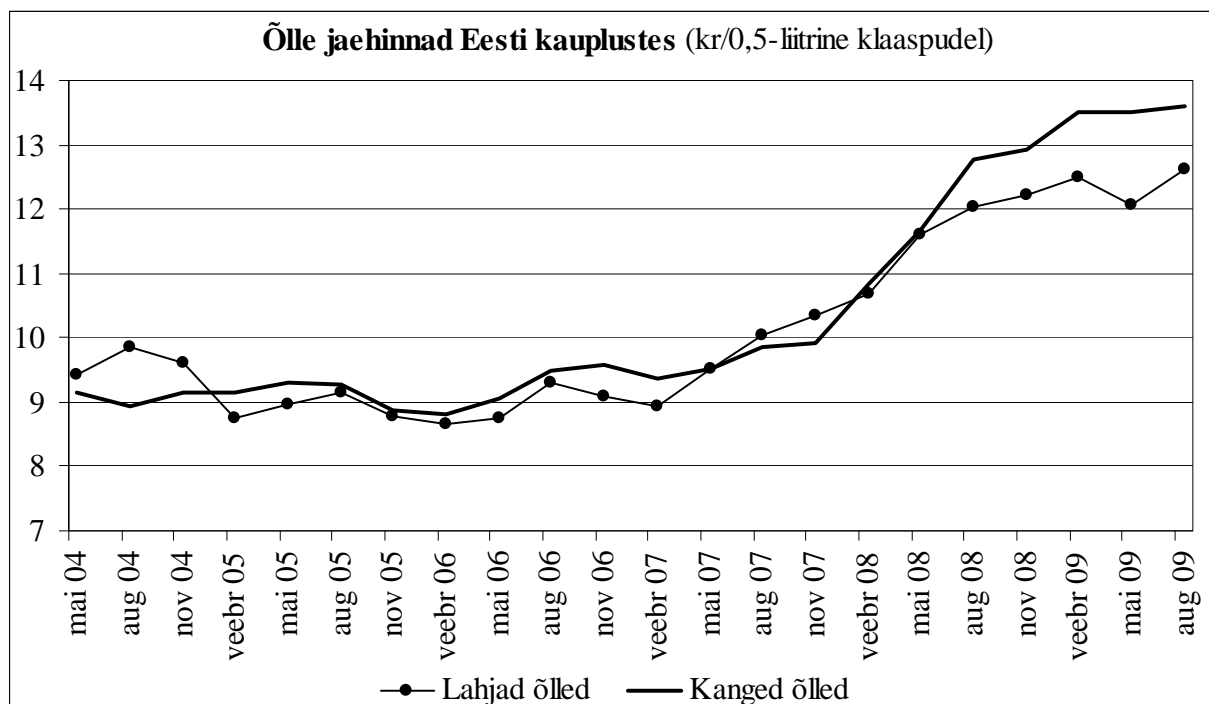
Tabel 18

Eesti õlle keskmised jaehinnad kauplustes
(0,5-liitrise klaaspudeli hind kroonides koos pandipakendi maksumuse ja käibemaksuga)

	Mai 2008	Nov. 2008	Veebr. 2009	Mai 2009	Muutus mai 09/ mai 08, %	Aug. 2009
Eestis keskmiselt	11.64	12.58	13.01	12.79	9,9	13.10
Lahja õlu <6%	11.60	12.23	12.51	12.06	4,0	12.62
Kange õlu >6%	11.68	12.94	13.50	13.51	15,7	13.59
Tallinnas keskmiselt	11.61	12.62	13.15	13.18	13,5	13.40
Lahja õlu <6%	11.73	12.28	12.68	12.54	6,9	12.34
Kange õlu >6%	11.49	12.96	13.62	13.82	20,3	13.96

Allikas: EKI

Joonis 7

Allikas: EKI

EKI rahvusvaheline hinnavaatlus näitas, et populaarsemate **õlled** keskmine hind Tallinna supermarketites (Saku Originaal, A. Le Coq Premium) oli 2009. aasta juunis kõrgem peaaegu kõikide vaatluse all olnud pealinnade populaarsemate kodumaiste õlledega võrreldes. Erandiks olid kõrge aktsiisimaksuga Helsingi, kus õlle hind oli rohkem kui 2 korda kõrgem kui Tallinnas ning Stockholm, kus õlle hind oli peaaegu sama mis Tallinnas.

Riias oli õlu 2009. aasta II kvartalis aastaga kallinenud 17%, sellele andis oma mõju maksu-
määrade tõus. Bratislavas, Berliinis ja Budapestis tõusid õlle hinnad aastaga oluliselt aeg-
lasemas tempos, vastavalt 2%, 4% ja 4%. Kõige kiirem õlle aastane hinnatõus toimus aga
Helsingis (+26%) ning selle põhjuseks oli aktsiisimäärade tõus.

Samas mitmes Euroopa riigi pealinnas oli 2009. aasta II kvartalis õlu odavam kui eelmise
aasta samal perioodil - nt Varssavis ulatus langus 35%-ni, Prahas 18%-ni, veidi vähem lange-
sid õlle hinnad Stockholmis (-13%). Jällegi võib öelda, et Varssavis ja Prahas põhjustas suure
õlle hinnalanguse kroonidesse arvestatuna lisaks tegelikule õlle hinna langusele ka rahvus-
valuutade nõrgenemine Eesti krooni suhtes.

Tabel 19

Õlle hinnad Euroopa pealinnade supermarketites 2007-2008. aastal
(kuu esimese nädala seisud, kr)

Pealinn	Õlu hele, 4,3-4,7%, 0,5 l koos pandipakendi maksumuse ja km-ga			
	juuni 2008	detsember 2008	märts 2009	juuni 2009
Tallinn	11.70	13.47	12.66	12.57
Riia	8.68	9.80	10.02	10.02
Vilnius	9.13	9.92	9.24	8.83
Varssavi	11.48	-	7.81	7.49
Praha	6.58	6.54	6.21	5.39
Bratislava	7.59	7.31	7.62	7.72
Budapest	9.11	8.47	8.39	9.51
Berliin	11.58	11.73	11.73	12.02
Helsingi	22.60	28.16	26.68	28.45
Amsterdam	11.73	12.20	12.34	-
Stockholm	14.91	14.73	11.77	13.01

Allikas: EKI

4. LAHJAD ALKOHOLSED JOOGID

Tootmine

Varasematel perioodidel kajastasid Statistikaameti andmed lahjade alkoholsete jookide tootmist kolme tootegrupi lõikes: lahjad segatud piiritusjoogid (long drink jms), kääritatud joogid (siidrid ja mõdu) ja puuvilja-marjaveinid. Alates 2009. aastast on Statistikaamet muutnud andmete kogumise metoodikat, mille järgi mõdu tootmismahud on toodud välja eraldi ning segatud piiritusjoogid ja kääritatud joogid (va mõdu) on koondatud ühte gruppi. Puuvilja-marjaveinide mahtusid kajastatakse endiselt eraldi. Selleks, et käesolevas ülevaates toodud andmed oleksid võrreldavad ka varasemate perioodidega, on mõdu tootmismahud endiselt arvestatud lahjade alkoholsete jookide tootmise üldmahu hulka. Nagu käesoleva aasta I kvartalis moodustas ka I poolaastal mõdutoodang 5% lahjade alkoholsete jookide kogutoodangust (2008.a I pa ligi 17%).

Lahjasid alkoholseid jooke toodeti Eestis 2009. aasta I poolaastal 10,7 mln liitrit ning nende jookide tootmismahud liikus jätkuvalt tugeval langustrendil. Antud jookide toodang kahanes aastaga ligi 5,5 mln liitri võrra ehk 34% (2008.a I pa 16,2 mln l), kusjuures nii lahjade segatud piiritusjookide kui kääritatud jookide tootmine kahanes enam-vähem võrdses tempos. Nende jookide toodangu vähenemise põhjuseks oli väiksem nõudlus nii sise- kui välisurul.

Tabel 20

Lahjade alkoholsete jookide toodang I poolaastal 2008-2009 (mln liitrit)

	2007*	2008	2009	09 I pa/08 I pa, %
	I pa	I pa	I pa	
Kokku lahjad alkoholised joogid**	19,62	16,19	10,69	-34,0
sh EKI hinnangul lahjad segatud piiritusjoogid	10,20	8,46	5,50	-35,0
kääritatud joogid	9,42	7,73	5,19	-32,9
sh siider	6,71	5,18	3,82	-26,3
puuvilja- ja marjaveinid	2,17	2,55*	1,37*	-46,3

* SA andmed

** EKI arvestused

Allikad: SA, EKI

EKI-le tootjate poolt esitatud andmete kohaselt toodeti 2009. aasta I poolaastal Eestis **lahjasid segatud piiritusjooke** 5,5 mln liitrit ning seda oli 35% vähem kui aasta tagasi. Tootmise languse põhjuseks oli peaaegu kolmandiku võrra väiksem müük siseturule ja ka väiksemad ekspordimahud. Nimetatud jookide tootmise esinumbriks Eestis oli AS A. Le Coq, AS Saku Õlletehas püsis teisel positsioonil. Kahe tootja summeeritud osakaal nende jookide kogutoodangus ulatus 96%-ni (2008.a I pa 97%). Ka väiksemate tootjate osakaalud püsisid enam-vähem aastatagusel tasemel, kusjuures kõik ettevõtted tootsid lahjasid segatud piiritusjooke oluliselt vähem kui 2008. aasta I poolaastal. Valdav osa (94%) Eestis toodetud lahjadest segatud piiritusjookidest müüdi endiselt kohalikule turule. Kohaliku turu tähtsus nende jookide müügis muutus meie tootjatele aastaga 11%-punkti võrra olulisemaks kui aasta tagasi.

EKI hinnangul toodeti **siidreid** Eestis 2009. aasta I poolaastal 3,8 mln liitrit, seda oli 26% vähem kui 2008. aasta I poolaastal (2008.a I pa 5,2 mln liitrit). Ka nende toodete müük vähenes nii sise- kui ka välisurul. Suurimaks siidritootjaks Eestis oli sarnaselt varasemaga AS A. Le Coq ja teisel positsioonil püsis AS Saku Õlletehas. Mõlema ettevõtte siidritoodangu maht vähenes mullusega võrreldes. Seevastu AS Viru Jookide õnnestus siidritootmist suurenda, mille tulemusel suurenes ka ettevõtte osakaal siidrite kogutoodangus. 2009. aasta I poolaastal müüdi kohalikust siidritoodangust suurem osa (80%) Eesti turul (2008.a I pa 52%).

SA andmetel toodeti 2009. aasta I poolaastal Eestis **puuvilja- ja marjaveine** vaid 1,37 mln liitrit ning see kogus oli 46% väiksem kui eelneva aasta I poolaastal (2008.a I pa 2,55 mln l). Selle põhipõhjuseks oli siidritoodangu langus, mis vähendas ka nõudlust puuvilja- ja marjaveinide ehk toorme järele. Naturaalsete ja kangendatud marjaveinide tootmise proportsioonid olid samad, mis aasta tagasi - 98% toodetud veinidest olid kääritamismeetodil saadud naturaalsed puuvilja- ja marjaveinid ja 2% toodangust moodustasid kangendatud veinid. Mõlema veinitüübi tootmiskaht oli käesoleva aasta I poolaastal väiksem kui eelmise aasta samal perioodil, kusjuures naturaalseid veine toodeti 46,5% ja kangendatud veine 48,5% aastatagusest vähem. Analüüsitaval perioodil oli AS Valtu Vein endiselt suurimaks kangendatud veinide tootjaks Eestis. Vähesel määral tootis neid veine ka AS Liivi Heliis.

69% Eestis toodetud puuvilja- ja marjaveinidest kasutati siidri tootmiseks. Samas proportsioonis tehti seda ka aasta tagasi. Ülejäänud osa müüdi lauaveinina.

Väliskaubandus

2009. aasta kuue esimese kuuga müüdi lahjasid alkoholseid jooke Eestist välja 62,5 mln krooni eest (2008.a I pa 72 mln kr) ja toodi sisse 146 mln krooni eest (2008.a 157 mln kr). Seega oli nende jookide väliskaubakäibe saldo jätkuvalt negatiivne. Segatud piiritusjookide ekspordikäive moodustas üle poole (58%) antud tootegrupi rahalisest ekspordist ning 42% olid kääritatud joogid, millest omakorda üle poole (56%) oli siidrikäive, ülejäänud oli muude kääritatud jookide müük välisurule.

Lahjasid alkoholseid jooke müüdi välisurule 2009. aasta I poolaastal koguselisel 5,2 mln liitrit ning seda oli 30% vähem kui aasta tagasi. Langus toimus Eesti tootjate lahjade alkoholsete jookide ekspordi vähenemise tõttu, nende jookide reekspordi maht pigem veidi suurenes aastatagusega võrreldes.

Segatud piiritusjooke eksporditi 2,7 mln liitrit ja kääritatud jooke 2,5 mln liitrit.

Lahjade segatud piiritusjookide kaubavahetuse saldo oli endiselt negatiivne, kuna nende ekspordikäive ulatus 2009. aasta 6 kuuga 36,2 mln kroonini ning oli üle kahe korra väiksem kui impordikäive. Nende jookide ekspordil oli olulisimaks sihtriigiks I poolaastal Soome (35% nende jookide ekspordikogusest), sest sinna müügikogus suurenes aastaga 2,5 korda. Venemaale müüdi 28% eksporditu segatud piiritusjookidest ning need kogused olid 8% suuremad kui eelmise aasta samal perioodil. Läti ja Ukrainasse väljaveetud kogused olid ligi-

lähedased ning need hõlmasid vastavalt 16% ja 15% antud toodete koguekspordist, kusjuures Läti kogused olid 66% väiksemad kui aasta tagasi ja Ukrainasse müüdü kogused suurenesid aastaga 13 korda. Teised riigid moodustasid summaarselt 6% tootegrupi ekspordikogusest.

Tabel 21

Lahjade alkoholsete jookide rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad I poolaastal 2008-2009

	Hind, kr/l		Käive, mln kr		
	2008 I pa	2009 I pa	2008 I pa	2009 I pa	'09 I pa / '08 I pa +/- %
Ekspord					
Kokku	9.77	12.12	72,234	62,452	-13,5
sh segatud piiritusjoogid	10.67	13.61	34,637	36,216	4,6
kääritatud joogid	9.07	10.52	37,597	26,236	-30,2
sh siider	8.96	12.16	27,975	14,741	-47,3
Import					
Kokku	11.72	10.56	157,300	146,095	-7,1
sh segatud piiritusjoogid	10.74	9.26	97,471	84,351	-13,5
kääritatud joogid	13.77	13.06	59,829	61,744	3,2
sh siider	13.91	15.72	25,840	26,514	2,6

Allikas: SA

Tabel 22

Lahjade alkoholsete jookide põhieksporti- ja -impordikogused I poolaastal 2008.-2009 (tuh liitrit)

	2008 I pa	2009 I pa	'09 I pa / '08 I pa +/- %
Ekspord			
Kokku lahjad alkohoolsed joogid	7 391	5 155	-30,3
sh segatud piiritusjoogid	3 246	2 661	-18,0
kääritatud joogid	4 145	2 494	-39,8
sh siider	3 122	1 212	-61,2
Import			
Kokku lahjad alkohoolsed joogid	13 422	13 836	3,1
sh segatud piiritusjoogid	9 078	9 107	0,3
kääritatud joogid	4 344	4 729	8,9
sh siider	1 858	1 687	-9,2

Allikas SA

Kääritatud jookide ekspordikäive oli 2009. aasta I poolaastal 26 mln krooni (2008.a I pa 38 mln kr). Languse põhjuseks oli aastatagusest 47% väiksem siidri ekspordikäive, samas muude kääritatud jookide ekspordikäive suurenes. Koguseliselt müüdi kääritatud jookke Eestist välja 2009. aasta I poolaastal kokku 2,5 mln liitrit (2008.a I pa 4,1 mln liitrit), millest

hinnanguliselt vaid 766 tuh liitrit (tabel 25) oli Eesti ettevõtetes toodetud siider (teisi kääritatud jooki ei eksporditud üldse). Nende jookide ülejäänud ekspordi maht oli tõenäoliselt reeksport (transiitvedu). Siidri ekspordimaht vähenes aastaga 61%.

Tabel 23

Lahjade segatud piiritusjookide koguseline kogueksport riigiti 2008-2009. aasta I poolaastal

	1000 liitrit		'09 I pa/ '08 I pa, %	Osakaal, %	
	2008 I pa	2009 I pa		2008 I pa	2009 I pa
Soome	382	938	2,5 korda	12	35
Venemaa	691	746	8,1	21	28
Läti	1 257	431	-65,7	39	16
Ukraina	31	397	12,8 korda	1	15
Teised	885	150	-83,1	27	6
Kokku	3 246	2 661	-18,0	100	100

Allikas: SA

Tabel 24

Kääritatud jookide koguseline kogueksport riigiti 2008-2009. aasta I poolaastal

	2008 I pa	2009 I pa	'09 I pa/'08 I pa, +/- %	2008 I pa	2009 I pa
Leedu	2 705	1 425	-47,3	65	57
Soome	247	525	2,1 korda	6	21
Läti	1 162	338	-70,9	28	14
Teised	31	206	6,7 korda	1	8
Kokku	4 145	2 494	-39,8	100	100

Allikas: SA

Analüüsitaval perioodil müüdi 71% eksporditud kääritatud jookidest teistesse Balti riikidesse, millest suurem osa läks Leetu (57% antud tootegrupi ekspordikogusest). Läti väljaveetud kogused moodustasid 14%-ni kääritatud jookide ekspordimahust. Mõlemasse riiki nende jookide väljamüük aastaga vähenes. Samal ajal kahekordistus kääritatud jookide eksport Soome, mille tulemusena riigi osatähtsus selle joogi väljaveos suurenes 21%-ni (2008.a I pa 6%).

Tabel 25

Eestis toodetud lahjade alkoholsete jookide ekspordikogused
I poolaastal 2007.-2009 (tuh liitrit)

	2007 I pa	2008 I pa	2009 I pa	'09 I pa/'08 I pa, +/- %
Eksport				
Kokku lahjad alkoholised joogid	4 768	4 173	1 102	-73,6
sh segatud piiritusjoogid	1 523	1 488	336	-77,4
kääritatud joogid	3 245	2 685	766	-71,5
sh siider	2 495	2 668	766	-71,3

Allikas: EKI

Eesti tootjad müüsid **välisurule** omatoodetud lahjasid alkohoolseid jooke 2009. aasta I poolaastal 1 102 tuh liitrit, mis moodustas 21% selle tootegrupi koguekspordi kogusest (2008.a I pa 56%; tabel 25). Aastatagusega võrreldes vähenes kõikide lahjade alkohoolsete jookide müük välisurule ligikaudu 3/4 võrra.

2009. aasta I poolaastal imporditi lahjasid alkohoolseid jooke Eestisse 146 mln krooni eest, mida oli 7% vähem mullusega võrreldes. Languse põhjuseks olid aastatagusest 10% madalamad impordihinnad, kuna kogused olid 3% suuremad kui aasta tagasi.

Kokku imporditi selle ajaga Eestisse 13,8 mln liitrit lahjasid alkohoolseid jooke, sealjuures segatud piiritusjooke osteti sisse 2 korda rohkem (9,1 mln l) kui kääritatud jooke (4,7 mln l). Ligi neljandiku sisseveetud kääritatud jookide kogustest moodustas siider.

Lahjasid segatud piiritusjooke imporditi Eestisse 2009. aasta kuue kuuga 9,1 mln liitrit 84,4 mln krooni eest. Kõige rohkem imporditi neid jooke Soomest (29% kogu impordikogusest). Hollandist pärinevad kogused suurenesid aastaga 31% ning hõlmasid 21% tootegrupi sisseostetud kogusest. Leedust imporditud kogused olid 36% väiksemad kui eelmise aasta I poolaastal ning osakaal nende jookide koguimpordis langes 14%-ni (2008.a I pa 22%). Lätis toodetud jookide import suurenes aastaga 8,5 korda, mille tulemusena suurenes riigi osatähtsus 1%-lt 2008. a I poolaastal kuni 10%-ni käesoleva aasta I poolaastal. Tõenäoliselt on siin tegemist Eesti ettevõtete kontsernisisesse tööjaotuse ja kaubavahetusega. Ülejäänud riikide osakaalud olid lahjade segatud piiritusjookide impordikoguses alla 5 %.

Tabel 26

Lahjade segatud piiritusjookide koguseline koguimport riigiti 2008-2009. aasta I poolaastal

	1000 liitrit		'09 I pa	Osakaal, %	
	2008 I pa	2009 I pa	'08 I pa, %	2008 I pa	2009 I pa
Soome	2 145	2 640	23,1	24	29
Holland	1 431	1 874	30,9	16	21
Leedu	1 985	1 269	-36,1	22	14
Läti	110	933	8,5 korda	1	10
Itaalia	258	336	30,1	3	4
Saksamaa	368	212	-42,3	4	2
Teised	2 780	1 842	-33,7	30	20
Kokku	9 078	9 107	0,3	100	100

Allikas: SA

Kääritatud jooke imporditi Eestisse 2009. aasta kuue kuuga 4,7 mln liitrit 61,7 mln krooni eest. Sellest siidreid oli 1,7 mln liitrit ning nende sisseveokäive ulatus 26,5 mln kroonini. Kääritatud jookide impordikäive oli mullusest 3,2% suurem ja impordikogus suurenes 8,9%. Olulisimaks kääritatud jookide impordimaaks oli endiselt Soome, kust pärines üle poole (55%) sisseostetud kääritatud lahjadest alkohoolsetest jookidest, kusjuures sealt toodud kogused vähenesid aastaga 13%. Teiste riikide osatähtsus oli märgatavalt väiksem, nt Rootsis val-

mistatud toodang moodustas 10% ja leedu toodang 9% kääritatud jookide koguimpordist. Samas mõlema riigi kogused olid oluliselt suuremad kui aasta tagasi. 6% kääritatud lahjadest importjookidest veeti käesoleva aasta I poolaastal sisse Lätist. Neid jooke imporditi ka Saksa- maalt ja Venemaalt.

Tabel 27

Kääritatud jookide koguseline koguimport riigiti 2008-2009. aasta I poolaastal

	1000 liitrit		'09 I pa /	Osakaal, %	
	2008 I pa	2009 I pa	'08 I pa, %	2008 I pa	2009 I pa
Soome	3 003	2 607	-13,2	69	55
Rootsi	348	466	34,0	8	10
Leedu	302	461	52,3	7	9
Läti	...	274	6
Saksamaa	200	227	13,3	5	5
Venemaa	...	175	4
Teised	491	519	5,7	11	11
Kokku	4 344	4 729	8,9	100	100

Allikas: SA

Hinnad

Kodumaise **siidri** (1,5-liitrisel plastpudelis) keskmine jaehind oli Eestis tervikuna 2009. aasta II kvartalis 5% kõrgem kui 2008. aasta II kvartalis. Samu perioode võrreldes, püsisid Tallinnas siidri jaehinnad samal tasemel. Aktsiisimäära ja sellest suurenenud käibemaksu summa tõttu kallines siider aastaga 3,8%. Seega ülejäänud osa hinnatõusust oli ettevõtjate (tootjad ja/või kaubandus) poolne hinnalisa. Tallinnas ja Eestis keskmiselt siidri hindades 2009. aasta mais suurt vahet ei olnud.

Tabel 28

Siidri ja marjaveinide keskmised jaehinnad kauplustes (kr)

	Mai 2008	Nov. 2008	Veebr. 2009	Mai 2009	Muutus veebr.09/ veebr.08, %	Aug. 2009
Siider*						
Eestis keskmiselt	34.79	37.51	36.75	36.55	5,1	37.06
Tallinnas keskmiselt	36.70	37.40	37.00	36.67	-0,1	38.10
Marjaveinid**						
Eestis keskmiselt	39.32	41.21	41.65	40.56	3,2	41.01
Tallinnas keskmiselt	36.98	39.49	40.28	39.12	5,8	41.00

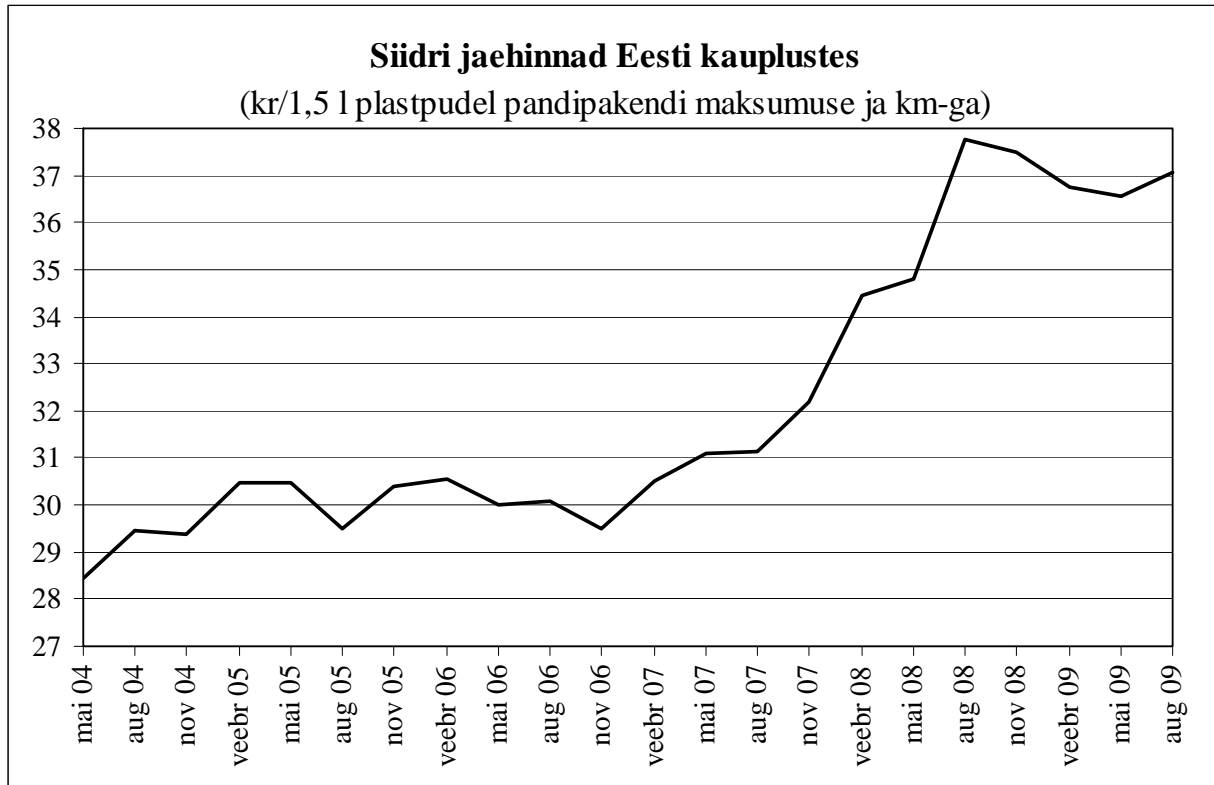
* 1,5-liitrisel plastpudeli hind kroonides koos pandipakendi maksumuse ja käibemaksuga

** 0,5-liitrisel klaaspudeli hind kroonides koos käibemaksuga

Allikas: EKI

2009. aasta I kvartaliga võrreldes II kvartalis kodumaise siidri hinnad kauplustes oluliselt ei muutunud. Seega ettevõtted siidri osas nõudluse langusele hinnalangusega ei vastanud. Käesoleva aasta III kvartalis tõusis kodumaise siidri jaehind Eestis keskmiselt veidi vähem (+1,3%) kui käibemaksumäära tõusust tingitult. Tallinnas tõsteti siidri jaehinda aga III kvartalis eelmise kvartaliga võrreldes käibemaksu tõusust enam (+4%).

Joonis 8

Allikas: EKI

5. ETÜÜLALKOHOL KANGUSEGA ÜLE 80% (PIIRITUS)

Tootmine

2008. aasta teisel poolaastal lõpetati rektifitseeritud etanooli (piirituste) tootmine Eestis.

Väliskaubandus

Kuna piirituse tootmine on lõpetatud, ei toimunud ka selle toote müüki välisturule.

Piiritust imporditi jooksva aasta kuue kuuga Eestisse 1,4 mln liitrit 17,6 mln krooni eest. Seda oli kolmandiku võrra vähem kui 2008. aasta I poolaastal. Impordikäibe langus toimus nii impordikoguse vähenemise (-28%) kui ka madalamate impordihindade (-8%) tõttu.

Soome, osakaaluga 46%, oli jätkuvalt tähtsaimaks importpiirituse päritoluriigiks, samas sisseostetud kogus aastaga vähenes. Teisel kohal oli Slovakkia ning sealt toodi ligi neljandik piirituse impordikogusest. Märkimisväärselt (üle 7 korra) suurenesid Hollandist sisseveetud piirituse kogused, mis põhjustas riigi osakaalu suurenemise 1%-lt 2008. aasta I poolaastal 14%-ni 2009. aasta I poolaastal. Lätist imporditi piiritust analüüsitaval perioodil peaaegu $\frac{3}{4}$ võrra aastatagusest vähem ning Läti piirituse osakaal toote koguimpordis langes aastaga 5%-ni (2008.a I kv 13%). Teiste riikide sisseveokogused moodustasid 12% toote koguimpordist.

Tabel 29

Rektifitseeritud etanooli rahaline kogueksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad I poolaastal 2007-2009

	Hind, kr/l			Käive, mln kr			
	2007 I pa	2008 I pa	2009 I pa	2007 I pa	2008* I pa	2009 I pa	'09 I pa/ '08 I pa +/- %
Eksport	12.40	13.75	...	14,061	11,397
Import	9.74	13.81	12.73	18,105	26,568	17,608	-33,4

*SA andmed korrigeeritud

Allikas: SA

Tabel 30

Rektifitseeritud etanooli toodang, kogueksporti ja -impordi kogused I poolaastal 2007-2009 (tuh liitrit)

	2007 I pa	2008 I pa	2009 I pa	'09 I pa/'08 I pa +/- %
Toodang	3 174	1 551
Eksport	1 134	829
Import	1 858	1 924	1 384	-28,0

Allikas: SA

Tabel 31

Rektifitseeritud etanooli koguseline import riigiti 2008-2009. aasta I poolaastal

	1000 liitrit		'09 I pa/ '08 I pa +/- %	Osakaal, %	
	2008 I pa	2009 I pa		2008 I pa	2009 I pa
Soome	893	637	-28,7	47	46
Slovakkia	...	312	...	0	23
Holland	27	200	643	1	14
Läti	249	70	-71,9	13	5
Teised	756	164	-78,2	39	12
Kokku	1 924	1 384	-28,1	100	100

Allikas: SA

6. VIINAMARJAVEIN JA VERMUT

Kuna neid jooke Eestis ei toodeta, siis vaatluse all on vaid väliskaubanduse andmed.

Viinamarjavein

SA andmetel eksporditi käesoleva aasta kuue kuuga viinamarjaveine 1,7 mln liitrit 103 mln krooni eest ning imporditi 8,3 mln liitrit 319 mln kroonini eest. Kuna Eestis puudub viinamarjaveinide tootmine, siis võib kõik eeltoodud ekspordimahud lugeda Eestit läbinud transiitveoks. Osa veinide impordist ja ekspordist teostasid Eesti firmad, osa tõenäoliselt välisfirmad. Viinamarjaveini ekspordi sihtriikidest oli esikohal Soome, kelle osakaal ulatus 37%-ni. Venemaa hõlmas 28% veini koguekspordist ning kolmandal positsioonil oli Läti, kuhu veeti välja 22% välisturule müüdüd viinamarjaveinide kogusest.

Tabel 32

Viinamarjaveini rahaline kogueksport ja –import ning ekspordi- ja impordihinnad I poolaastal 2008-2009

	Hind, kr/l		Käive, mln kr		
	2008 I pa	2009 I pa	2008 I pa*	2009 I pa	'09 I pa/ '08 I pa +/- %
Eksport	50.46	59.33	80,353	103,095	28,3
Import	37.92	38.33	314,030	318,532	1,4

*SA andmed korrigeeritud

Allikas: SA

Tabel 33

Viinamarjaveini koguekspordi ja –impordi kogused I poolaastal 2008-2009 (tuh liitrites)

	2008 I pa*	2009 I pa	'09 I pa/'08 I pa, +/- %
Eksport	1 592	1 738	9,1
Import	8 281	8 309	0,4

*SA andmed korrigeeritud

Allikas: SA

Viinamarjaveinide impordikogused (8,3 mln liitrit) ei ole aastaga oluliselt muutunud.

Kui Eestisse sisseveetud viinamarjaveini kogusest maha arvata eksporditud maht, siis võib öelda, et Eesti turule jäi kogu imporditud veinikogusest 2009. aasta I poolaastal 6,6 mln liitrit, mis on peaaegu sama kogus, mis ka aasta tagasi (6,7 mln liitrit). Seega vähenes viinamarjaveini müük Eestis 2009. aasta I poolaastal alkoholsetest jookidest kõige vähem (-1,8%) võrreldes aastatagusega. Selle üheks põhjuseks on püsiv maksupoliitika veinide osas, sest veinide aktsiisimäärasid 2008. aastal ei tõstetud. See muutis veinid Eesti turul teiste alkoholsete jookidega võrreldes konkurentsivõimelisemaks. Samuti on veini tarbijad Eestis tõenäoliselt vähem mõjutatud üldisest majanduskriisist, kui nt õlle ja viina tarbijad.

Viinamarjaveine imporditi Eestisse 2009. aasta kuuel kuul 32 riigist. Enim viinamarjaveine toodi Eestisse endiselt Hispaaniast ning sealt impordikogused suurenesid oluliselt (+21%). See suurendas Hispaania osakaalu veinide üldises impordikoguses 23%-ni. Pingereas järgmisteks veini päritoluriikideks olid Tšiili (osakaaluga 14%) ja Prantsusmaa (osakaaluga 13%). Teiste riikide osatähtsus veini impordis oli väiksem.

Tabel 34

Viinamarjaveini koguseline import riigiti 2008.-2009.aasta I poolaastal

	1000 liitrit		'09 I pa/ '08 I pa, +/- %	Osakaal, %	
	2008 I pa	2009 I pa		2008 I pa	2009 I pa
Hispaania	1 559	1 891	21,3	19	23
Tšiili	1 146	1 159	1,1	14	14
Prantsusmaa	1 027	1 112	8,3	12	13
Itaalia	650	695	6,9	8	8
Rumeenia	526	552	5,0	6	7
Ungari	549	520	-5,3	7	6
Lõuna-Aafrika	358	453	26,4	4	5
Vabariik					
Argentiina	346	287	-16,9	4	4
Teised	2 118	1 639	-22,6	26	20
Kokku	8 281	8 309	0,35	100	100

Allikas: SA

Vermut

Vermutit eksporditi SA andmetel 2009. aasta kuue kuuga Eestist 50 tuh liitrit 1,2 mln krooni eest ja imporditi Eestisse 221 tuh liitrit 7 mln krooni eest. Seega impordikäive ületas ekspordikäibe ligi 6 korda. Eesti turul müüdi käesoleva aasta I poolaastal vermutit hinnanguliselt 171 tuh liitrit, seda oli ligi 37% vähem (aasta tagasi 271 tuh liitrit) kui eelmise aasta 6 esimese kuu jooksul.

Vermuti sisseveetud kogused vähenesid peaaegu kõigist tähtsamatest impordiriikidest. Olulisematest impordiriikidest oli erandiks vaid Hispaania, kust ostetud kogused suurenesid aastatagusega võrreldes rohkem kui poole võrra. Endiselt toodi vermutit Eestisse enim Itaaliast ning sealt ostetud kogused moodustasid 47% selle toote koguimpordist, kuigi impordikogused vähenesid aastaga üle 40%. Teisele kohale tõusis Hispaania, kust osteti sisse 22% imporditud vermutist. Lisaks eelnimetatud riikidele imporditi vermutit ka Hollandist ja Saksamaalt, nende riikide toodang moodustas vastavalt 13% ja 8% toote koguimpordist.

Tabel 35

Vermuti rahaline kogueksport ja –import ning
ekspordi- ja impordihinnad I poolaastal 2008-2009

	Hind, kr/l		Käive, mln kr		
	2008 I pa	2009 I pa	2008 I pa*	2009 I pa	'09 I pa/ '08 I pa +/- %
Eksport	25.05	24.50	0,508	1,218	2,4 korda
Import	39.90	31.98	11,601	7,061	-39,1

*SA andmed korregeeritud

Allikas: SA

Tabel 36

Vermuti kogueksporti ja –impordi kogused
I poolaastal 2008-2009 (tuh liitrites)

	2008 I pa*	2009 I pa	'09 I pa/'08 I pa, +/- %
Eksport	20	50	2,5 korda
Import	291	221	-24,1

*SA andmed korregeeritud

Allikas: SA

Tabel 37

Vermuti koguseline import riigiti 2008.-2009.aasta I poolaastal

	1000 liitrit		'09 I pa/ '08 I pa, +/- %	Osakaal, %	
	2008 I pa	2009 I pa		2008 I pa	2009 I pa
Itaalia	179	103	-42,1	61	47
Hispaania	32	49	54,7	11	22
Holland	34	28	-16,7	12	13
Saksamaa	29	17	-41,9	10	8
Teised	18	23	33,4	6	10
Kokku	291	221	-24,1	100	100

Allikas: SA

KOKKUVÕTE

2009. aasta I poolaastal oli Eesti alkoholiturul selgelt tunda 2008. aastal toimunud alkoholi aktsiisimäärade tõusu ja üldise majanduslanguse mõju. Ettevõtete jaoks oli tegemist negatiivse, tarbijate jaoks osaliselt positiivse mõjuga, sest kõrgemad hinnad ja madalam ostujõud võivad viia alkohoolsete jookide tarbimise vähenemisele.

SA andmetel **toodeti** Eestis 2009. aasta I poolaastal kõiki alkohoolseid jooke vähem kui 2008. aasta I poolaastal. Kangete alkohoolsete jookide (sh viina ja likööri) tootmiskaht vähenes ligikaudu neljandiku võrra, õlut toodeti I poolaastal 6% ning lahjasid alkohoolseid jooke peaaegu kolmandiku võrra vähem kui 2008. aasta esimese kuue kuuga. Suurim langus toimus puuvilja- ja marjaveinide tootmises (-46%), siidritootmine vajab vähem toorainet. Rektifitseeritud etanooli (piiritust) 2009. aastal Eestis ei toodetud.

Alkohoolsete jookide **väliskaubanduse** bilanss oli 2009. aasta I poolaastal jätkuvalt negatiivne. Alkohoolseid jooke eksporditi 506 mln krooni eest ning imporditi 934 mln krooni eest. Sellest suure osa moodustab alkohoolsete jookide transiitvedu Venemaale läbi Eesti, mis majanduskriisi tõttu oli tunduvalt väiksem kui aasta tagasi. Aastaga on vähenenud Eesti tootjate viina (-27%) ja lahjade alkohoolsete jookide (-30%) ekspordimahud, suurenenud aga õlle (75%) ja likööri (6%) ekspordikogused.

Alkohoolsete jookide tarbijahinnaindeks tõusis 2009. aasta II kvartalis 9,1% 2008. aasta II kvartaliga võrreldes. EKI hinnavaatluste andmetel olid käesoleva aasta II kvartalis kõikide populaarsemate kodumaiste alkohoolsete jookide Eesti keskmised jaehinnad kauplustes kõrgemad kui aasta tagasi (õlu +10%, džinn +18%, viin +9%, liköör +6%, siider +5%, puuvilja- ja marjaveinid +3%). Hinnatõus Tallinnas oli enamikes alkohoolsete jookide tootegruppides kiirem kui Eestis keskmiselt. 2009. aasta III kvartalis suurema osa kodumaiste alkohoolsete jookide jaehindade tõus jätkus, erandiks oli viin, mis odavnes.

Alkoholsete jookide **jaekäive** oli 2009. aasta II kvartalis 1,22 mlrd krooni, mis oli 9% väiksem kui aasta tagasi. Languse põhjuseks oli siseturu väiksem nõudlus, sest alkohoolsed joogid olid aastatagusest kallimad ning elanike ostujõud väiksem.

Riigielarvesse laekus 2009. aasta I poolaastal alkoholiaktsiisi 1,145 mlrd krooni, mis oli 1,3% vähem kui aasta tagasi. Seega kõrgemad alkohoolsete jookide hinnad ei suutnud I poolaastal kompenseerida nõudluse (ja legaalse alkoholi müügi) langust.